

Danube Transnational Programme
AgriGo4Cities

Irányítási terv a társadalmi kirekesztés ellen küzdő részvétel alapú városi mezőgazdaság számára a Duna régióban

A projekt Európai Uniók alapok társfinanszírozásával valósul meg
(ERFA, IPA, ENI).

AgriGo4Cities

Irányítási terv a társadalmi kirekesztés ellen küzdő részvétel alapú városi mezőgazdaság számára a Duna régióban

Az AgriGo4Cities projekt kiadványa

(Városi mezőgazdaság a városok megváltoztatásáért:
irányítási modellek az intézményi kapacitások és a társadalmi befogadás jobbá tételéért)

Projekt vezető: Jani Kozina

Vezető partner: Szlovén Tudományos és Művészeti Akadémia Kutatóközpontja

Szerkesztők: Szalók Máté, Bende Csaba, Jani Kozina

Szerzők: Mateja Šmid Hribar, Saša Poljak Istenič, Drago Kladnik, Jani Kozina, Peter Kumer, Jernej Tiran (ZRC SAZU); Barbora Kvačková (Prague 9); Nela Halilović (MoV); Bende Csaba, Szalók Máté (KDRIÜ); Stefan Dudau, Bogdan Ciubotaru, Cristina Dumbravă (PMV); Lucia Vačoková (ENVICORP Szlovákia); Kaja Cunk (PiNA); Simana Markovska (ASWM); Florian Lintzmeyer, Christina Miller, Claudia Schwarz (ifuplan)

Hivatkozási információ: Szalók M., Bende Cs., Kozina J. (szerk.) (2019) Közösségi részvételen alapuló városi mezőgazdaság irányítási terv a Duna régióban a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem érdekében.

Székesfehérvár: Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség.

ISBN 978-615-00-4351-7

Kiadó: Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség

Illusztráció, nyomda: Alba Nyomda Kft.

A kötetben szereplő fotók szerzői az AgriGo4Cities partner intézményei.

A projekt Európai Unió alapok társfinanszírozásával valósul meg (ERDF, IPA, ENI).

A projekt a Duna Transznacionális Programból, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával, az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg.

A projekt a Szlovén Kutatási Ügynökség Szlovénia földrajza alapkutatási alapja (P6-0101) társfinanszírozásával valósul meg.

Vezetői összefoglaló	6
Bevezetés	8
Szükségletek és kihívások.....	8
Elsődleges cél, célok és tevékenységek.....	9
A részvétel alapú városi mezőgazdaság, mint szélesebb társadalmi hatásokat kiváltó eszköz	10
A részvétel alapú városi mezőgazdaság fogalma.....	10
A bevált gyakorlatokból és tanulmányutakból leszűrt tanulságok.....	13
A részvétel alapú városi mezőgazdaság egységes módszertana	21
Irányelvek a cselekvési terv elkészítéséhez.....	21
Képzési eszköztár a cselekvési terv elkészítéséhez.....	26
Oktatási program a cselekvési terv elkészítéséhez.....	28
A részvétel alapú városi mezőgazdaság megvalósítása az egyes kísérleti területeken	32
Az egyes kísérleti területek behatárolása.....	32
A részvétel alapú városi mezőgazdaság általános módszertanának tesztelése.....	36
Pilot program 1 – A Paletka közösségi kert a Cseh Köztársaságban, Prága IX. kerületében.....	38
Pilot program 2 – Városi kertek kialakítása a szlovéniai Velenjében.....	40
Pilot program 3 – Közösségi és oktatási célokat szolgáló kert kialakítása tanulási és viselkedési problémákkal rendelkező tanulók számára a magyarországi Székesfehérváron.....	42
Pilot program 4 – Kertészkedés mindenkinek a romániai Vaslui településen.....	44
Pilot program 5 – Városkörnyéki kert idősek és fogyatékos gyermekek számára a bulgáriai Blagoevgradban.....	46
Következtetések	48
Irodalom	51
A Partnerség tagjai	52

Szalók Máté

A Duna-medence a világ legjelentősebb vízgyűjtője. A 14 országot lefedő Duna-régió az Európai Unió legfejlettebb részeit, az elmúlt tizenöt évben az EU-hoz csatlakozott országokat, az előcsatlakozási szakaszban részt vevő országokat és az európai szomszédságpolitika tárgyát képező országokat foglalja magában. A Duna-transznacionális program **e sokféleség intenzív kiaknázásával** kiváló lehetőséget kínál az egymástól történő tanulásra, hozzájárulva ezáltal a régió felvirágoztatásához. Az AgriGo4Cities partnerséget alkotó tizenegy partnerszervezet e lehetőség kihasználására törekedett. A partnerek a Duna-régió komplex igényeinek és kihívásainak kezeléséhez **a tervezésben való részvétel a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés** dimenzióin belül a **városi mezőgazdaság** esz-közébe hozták.

E kiadvány egy intenzív tanulási folyamat eredménye, amelynek célja **a részvétel alapú városi mezőgazdaság fogalmának** megalkotása és tesztelése. A projekt hatékony megvalósítása érdekében a partnerséget két csoportra osztották: a stratégiai partnerek elsősorban a tudásmegosztásért felelősek, míg a területi partnerek voltak azok, akik végrehajtották az egyes kísérleti programokat. A projekt megvalósítása során a partnerek számos tanulási folyamatban vettek részt, megismertek és eszmét cseréltek az egyes érintett szereplőkkel, annak érdekében, hogy mélyreható ismereteket szerezzenek a városi mezőgazdaságról. A partnerség különböző szempontokból tanulmányozta a témát, **kidolgozta a részvétel alapú városi agrárgazdaság egységes módszertanát, és azt öt helyszínen tesztelte.** Ebben a kiadványban a szerzők összefoglalják a partnerség során megszerzett ismereteket és tapasztalatokat annak érdekében, hogy útmutatást nyújtsanak a Duna-régió és minden olyan más térség érintettjei számára, akik alkalmazni szeretnék az AgriGo4Cities projekt módszertanát.

A fogalmi keret kialakítása során a partnerség különféle kísérleti területeken végzett kutatásokat (Blagoevgrad - BULGÁRIA, Prága IX. kerület – CSEH KÖZTÁRSASÁG, Székesfehérvár - MAGYARORSZÁG, Vaslui - ROMÁNIA, Velenje – SZLOVÉNIA), melyek során az egyes önkormányzatokat a projekt négy fő témájának tekintetében vizsgálták meg: városi mezőgazdaság, részvétel alapú tervezés, társadalmi befogadás és

fenntartható városfejlesztés. A kutatás kimutatta, hogy **a városi mezőgazdaság nem a közelmúltban felbukkant jelenség a kísérleti területeken**, de 2000 óta új trend észlelhető itt, amelynek során több szereplő hangsúlyosabb szerepet kapott, mint az előző korszakokban. Ez jó alapot nyújt a részvétel alapú tervezés alkalmazásához, amely még mindig a kezdeti szakaszban van a kísérleti területeken. A vizsgált öt önkormányzat esetében a sebezhető és marginalizált csoportok bevonását támogató intézkedések mozdítják elő, azonban a városi mezőgazdaság és a részvétel alapú tervezés csak minimális szerepet játszik ezekben a stratégiákban. Végül, minden önkormányzat rendelkezik legalább egy jogi dokumentummal, amely a környezeti fenntarthatóságra irányul, azonban a városi mezőgazdaság szerepét közvetlenül csak két önkormányzat esetében említik. A projekt beavatkozási logikájának főbb területeit vizsgálva kiderült, hogy bár ezek az összes önkormányzat helyi stratégiájában szerepelnek, **a városi mezőgazdaság, a részvétel alapú tervezés, a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés között meglévő kölcsönös kapcsolatot még mindig nem ismerték fel teljes mértékben.**

A részvétel alapú városi mezőgazdaság fogalmának megalkotása érdekében a partner szervezetek elemezték a meglévő bevált gyakorlatokat, és öt tanulmányt szerveztek a működő városi mezőgazdasági területekre. Ez a folyamat feltárta, hogy nem a kertészet, **hanem a közösség építése a városi mezőgazdaság elsődleges célja.** Ami a közösséget és a társadalmi interakciókat illeti, a sebezhető és nem sebezhető emberek hasonló igényekkel rendelkeznek; ezeket azonban különböző módon kell kezelni. A lakosság általában jól szervezett, de a sebezhető csoportok mentorálásra, vagy szervezet, vagy más intézmény támogatására van szükségük önmaguk megszervezéséhez. A sebezhető csoportok integrációjának megkönnyítésének legjobb módja az, ha elvegyülhetnek a nem sebezhető csoportokkal. A városi mezőgazdasági telephely létrehozása és fenntarthatósága érdekében fontos biztosítani a földterület hosszú távú használatát és finanszírozását, megismerni a célcsoportok szükségleteit és készségeit, és megszerezni az önkormányzat és a helyi gazdasági és civil szektor támogatását.

A kísérleti területeken végzett kutatások eredményeire alapozva, valamint a bevált gyakorlatokból és a tanulmányi látogatásokból származó ismeretek felhasználásával a partnerség kialakította a részvétel alapú városi mezőgazdaság módszertanát. Ez magában foglalja egy akcióterv összeállításának hat fő lépését: Diagnózis,

ötletelés, prototípezés, monitorozás, kiterjesztés és rendszer szintű változás. A módszertan a teljes cselekvési tervezési folyamat során útmutatást nyújt, a szükségletek és kihívások elemzésétől kezdve a városi mezőgazdaság gyakorlatain át, az eredmények kiértékeléséig és hasznosításáig. A kísérleti programok hatékony megvalósítása érdekében a partnerség egy képzési eszköztárat és oktatási programot dolgozott ki a területi partnerek számára. Végrehajtásuk értékelése során bebizonyosodott, hogy **a vezetők és a résztvevők képzése** a cselekvési terv kialakítását megelőzően, valamint a folyamat irányítás és mentorálás a siker kulcsfontosságú tényezői.

A partnerek azt tapasztalták, hogy **a bizalom megszerzésének és fenntartásának** a sebezhető csoportokkal való munka során jelentős szerepe van. Ehhez fontos a **folyamatos kommunikáció** az érintett szereplőkkel és azok között, valamint az összegyűjtött ötletek **megvalósíthatóságának bizonyítása**. A hatékony részvételhez **a folyamat szabályait már a kezdetekben meg kell határozni**, de nem szabad túlságosan merevnek lenni, mivel a **barátságos és informális környezet** megkönnyíti az érintett szereplők bevonását. Az cselekvési terv készítési folyamat vezetőjének szem előtt kell tartania a **részvétel alapú tervezés** összetettségét, melynek megvalósítása során a résztvevők és a célok megváltozhatnak. Emiatt a folyamat irányítóinak készen kell

A kidolgozott módszertan teszteléséhez a partnerek kísérleti programokat hajtottak végre. Első lépésként a területi partnerek helyi partnerségeket hoztak létre, amelyek nagyon hatékonyan bizonyultak a cselekvési terv létrehozása és végrehajtása során. Ezeket a partnerségeket a közszereplők, a sebezhető és marginalizált csoportok képviselői és más érintett szereplők alkották. A kísérleti program során a partnerek műhelyeket szerveztek az érintettek és a végső kedvezményezettek bevonásával egy cselekvési terv kidolgozására. A folyamat során a partnerek tudást és tapasztalatot szereztek arról, hogyan lehet sikeresen megvalósítani a részvétel alapú városi mezőgazdaságot, valamint azonosították az ebben elért siker kulcsfontosságú tényezőit.

állniuk arra, hogy gyorsan és hatékonyan reagáljanak a változásokra.

Ez a kiadvány az Agrigo4Cities projekt több mint két évét ismerteti, útmutatást nyújtva mindazok számára, akik érdekeltek az intézményi kapacitások, a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés javításában. A következő fejezetekben a dokumentum szintetizálja a projekt partnerek által a folyamat során szerzett ismereteket és tapasztalatokat. Ezenkívül ismertetjük mindazokat a komplex kihívásokat, amelyekkel a projekt partnerek szembesülnek a részvétel alapú városi mezőgazdaság felőli megközelítés alkalmazása során.

Szükségletek és kihívások

Jani Kozina

A Duna régió közigazgatási rendszereivel kapcsolatos főbb kihívások **az állami szervek azon képességének csökkenésével kapcsolatosak, hogy részvétel alapú megközelítést vonjanak be a tervezésbe.** A közelmúltbeli megszorító intézkedések korlátozott eszközöket és csatornákat biztosítottak a közigazgatási szervek számára ahhoz, hogy az érintett feleket és a civil társadalmat bevonják a döntéshozatali folyamatokba. A részvétel alapú mechanizmusok hiánya hozzájárul az emberek kormányzati és adminisztratív szerepvállalásának csökkenéséhez, mert úgy érzik, hogy az egyes politikai, társadalmi és gazdasági programok tőlük elszigetelten működnek, és nem eléggé kompetensek ahhoz, hogy egyenértékű partnerként a változások mozgatórugójaként működjenek. A polgárok és az állami hatóságok közötti szakadék tehát minden szinten növekszik, és fokozott bizalmatlansághoz és a nyilvánosság részvételének hiányához vezet, különösen a leginkább hátrányos helyzetű, kirekesztettségnek leginkább kitett közösségek, mint például a szegények, a munkanélküliek, a hajléktalanok, a roma közösségek, a bevándorlók, az emberek, a nők és a gyermekek köré-

ben. A növekvő társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségek tükröződnek az **életszínvonal és a lakóhely minőségének csökkenésében is.**

E kihívások leküzdésére az AgriGo4Cities projekt a **részvétel alapú városi és városkörnyéki mezőgazdaság** hatékony és újszerű eszközét alkalmazta a marginalizált csoportok társadalmi kirekesztés elleni küzdelemhez szükséges állami intézményi kapacitások javítása, valamint a Duna régió fenntartható városfejlesztésének ösztönzése érdekében. A projekt a Duna régió öt településén vizsgálta a részvétel alapú városi és városkörnyéki mezőgazdaság innovatív módszereit: Prága IX. kerületében (Cseh Köztársaság), Velenje (Szlovénia), Székesfehérvár (Magyarország), Blagoevgrad (Bulgária), valamint Vaslui (Románia) településeken.

Ennek a transznacionális tervnek az a célja, hogy **integálja** a részvétel alapú városi és városkörnyéki mezőgazdaság módszertanának tervezése és tesztelése során összegyűjtött **összes tudást** és tapasztalatot. A dokumentum célja, hogy konkrét tanácsokkal szolgáljon a közszolgáltatások fejlesztése, a polgárok aktivizálása, a lakossági részvétel erősítése és a városok fenntarthatóságának elősegítése érdekében a városi mezőgazdaság eszköze révén. E kiadvány a városi mezőgazdaság, a részvétel alapú tervezés, a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés területén érintett szereplők számára készült.

Elsődleges cél, célok és tevékenységek

Jani Kozina

Az AgriGo4Cities projekt fő célja az volt, hogy a részvétel alapú városi mezőgazdaságot, mint módszert a marginalizált csoportok társadalmi kirekesztődésének megakadályozását és a Duna-régió városai jobb elérhetőségét szolgáló állami intézményi kapacitások javítására alkalmazza. A projekt a közigazgatási szerveknek a részvétel alapú megközelítés döntéshozatali folyamatokba történő integrálásában játszott gyengülő szerepét vizsgálta. Az innovatív városirányítási modellek ösztönözték a politikai, társadalmi és gazdasági döntésekből történő kirekesztődés, valamint az élethosszig tartó tanulásban való csekély részvétel veszélyének kitett hátrányos helyzetű közösségek aktív állampolgári részvételét. A tervezéshez történő újszerű megközelítés és a jobb minőségű közszolgáltatások serkentőleg hatottak a fenntartható városfejlesztésre a Duna régióban. A projekt egy megbízható munkatervet tartalmazott eszköztárak, transznacionális tanulási kölcsönhatások, stratégiák és kísérleti programok létrehozására és végrehajtására annak érdekében, hogy a projekt három specifikus célja teljesülhessen.

Az AgriGo4Cities program munkatársai a projektet népszerűsítik a szlovákiai Besztercebányán

1) A részvétel alapú megközelítés integrálása a döntéshozatali folyamatokba

A projekt a részvétel alapú megközelítés döntéshozatali folyamatokba történő integrálásával javította az állami intézményi kapacitásokat. Az új irányítási modellek hozzájárultak a közszolgáltatások javulásához, az aktív állampolgárság, a civil társadalom kifejlődése, a döntéshozatali folyamatokban történő részvétel megerősödése és a fenntartható városfejlesztés ösztönzése érdekében.

2) A sebezhető és marginalizált csoportok társadalmi befogadásának növelése

A projekt elősegítette a kirekesztés által veszélyeztetett különféle közösségek bevonását a döntéshozatali folyamatokba. A megújult városirányítási modellek hozzájárultak a marginalizált csoportok fokozott társadalmi-gazdasági beilleszkedéséhez, amely a Duna régió egyik legnagyobb társadalmi kihívása volt. A kirekesztés által veszélyeztetett csoportok az öt kísérleti területen az idősek, a gyermekek, a munkanélküliek, a tanulási és viselkedési nehézségekkel küzdő diákok, a fogyatékkal élő gyermekek, valamint az egyedülálló anyák és gyermekeik voltak.

3) A fenntartható városfejlesztés előmozdítása

A projekt a városi mezőgazdaság révén hozzájárult a fenntartható városfejlesztéshez. Az új irányítási modellek elősegítik a munkahelyteremtést, a jövedelemtermelést, a közösségépítést és a minőségi életkörülmények megteremtését a városokban. A hangsúly a hátrányos helyzetű városrészekre tevődött, ahol a kirekesztettség veszélyének kitett közösségek élnek és dolgoznak. Aktív részvételük a városi mezőgazdaságban hozzájárult az élelmiszer-termeléshez és ellátáshoz, a szén-dioxid-kibocsátás csökkentéséhez, a fenntartható hulladékgazdálkodáshoz, az aktív egészséges életmódhoz és a jólét megteremtéséhez.

A RÉSZVÉTEL ALAPÚ VÁROSI MEZŐGAZDASÁG, MINT SZÉLESEBB TÁRSADALMI HATÁSOKAT KIVÁLTÓ ESZKÖZ

A részvétel alapú mezőgazdaság fogalma

Saša Poljak Istenič - Peter Kumer

A városi mezőgazdaság az élelmiszer termelésének, feldolgozásának és terjesztésének gyakorlatát jelenti városi környezetben vagy a város környékén. Ez magában foglalhatja a gazdálkodást, a kertészetet (növénytermesztést), az állattenyésztést, az akvakultúrát, az agrár-erdőgazdaságot és a városi méhészetet. Mindez mélyen beintegrálódik a városi kontextusba, a társadalmi és kulturális életbe, valamint a város gazdaságába. A városi területeken kívül a városkörnyéki településeken is zajlik városi mezőgazdaság, bár az a várositól eltérő jellemzőkkel is rendelkezhet.

Közösségi kert egy építkezési gödörben Ljubljanában

A városi mezőgazdaság **a helyben termesztett élelmiszerekhez való hozzáférés** megkönnyítésének eszközévé vált; másrészt támogató csoportok vagy oktatási intézmények is felhasználják a városi mezőgazdaságot arra, hogy **felhívják a figyelmet** az élelmiszerek számos olyan aspektusára vonatkozóan, amelyekről elfelejtkezünk, például arról, hogyan növekednek az egyes élelmiszernövények, milyen helyi termények és milyen évszakban fejlődnek ki. A városi mezőgazdaság fontos szerepet játszik a városi élelmezésbiztonság növelésében, mivel csökkenti a fogyasztókhöz történő szállítások mennyiségét és az élelmiszer-behozatali szükségletet. Elősegíti **a helyi gazdaság fejlődését** és a globális társadalmi célok megvalósulását, mint például **a szegénység enyhítése** és a városi szegények és más sebezhető csoportok, például a nők, az idősek, a

migránsok stb. **társadalmi befogadását**. A városi mezőgazdaságot általánosságban az is jellemzi, hogy általa a város környezetbarátabbá és a **várospolitikai fenntarthatóvá** válik, különösen azért, hogy nagyban hozzájárul a fenntartható fejlődés új, az EU 2030-as menetrendjében megfogalmazott fenntartható fejlődési céljaihoz. A részvétel alapú eszköztár és folyamatok, amelyeknek nagy jelentőséget tulajdonítanak a földhasználat sokfélesége, az érintett szereplők sokfélesége, valamint az emberek és a helyek kölcsönös és időbeli interakciója, nagymértékben maximalizálják a város mezőgazdasági potenciálját.

A városi mezőgazdaság rendszerezése során különbséget kell tenni a kertészkedési és a gazdálkodási szint között. **A városi kertészet** magában foglalja az általában kis mértékű élelmiszertermeléssel és gazdasági hatással járó mezőgazdasági tevékenységeket. Az egyéb célból végzett tevékenységek, mint például a rekreáció, a stresszoldás, a szocializáció stb., általában a kertészkedők számára fontosabbak, mint maga az élelmiszer-termesztés. **A városi gazdálkodás** a helyi, vagy regionális mezőgazdasági termékek, vagy szolgáltatások szándék vezérelt üzleti modelljeire utal, amelyek kihasználják a város és a piac (ok) közelségét, a szállítási lehetőségeket stb.

A kertészkedés szintjén, és a termelés mennyisége szerint a városi veteményeskertek az egyéni termelésen alapuló (családi házas kertek és parcellázott kertek), valamint a közösségi rendszereken alapuló kertek (oktatási kertek, terápiás célt szolgáló kertek és közösségi kertek) oszthatók. Az (általában csak részleges) önellátás mellett a kikapcsolódásra és a turizmusra is lehetőséget nyújtanak, és jelentősen felporzódhatnak a város társadalmi életét, különösen a társadalmilag kirekesztett csoportokét.

Azok a gazdaságok, amelyek üzleti stratégiájukat egy városban belüli vagy városkörnyéki környezethez igazították, két fő csoportba is sorolhatók. Egyes gazdaságok az élelmiszerek vagy más mezőgazdasági termékek (rostonövények, kozmetikumok) előállítására összpontosítanak, míg mások a földterület révén biztosítják a szabadidős, oktatási, terápiás vagy szociális lehetőségeket

Közösségi kert a szlovákiai Besztercebányán

A városi mezőgazdaság tipológiája

(a Cost Action Urban Agriculture Europe akcióterv alapján)

VÁROSI (VETEMÉNYES) KERTMŰVELÉS		VÁROSI GAZDÁLKODÁS	
PARCELLÁZOTT KERTEK	Osztott kertek; erősen formalizált bérleti szerződés alapján bérelt telkek; gyakran egy szervezet/társulás kezelésében	HELYI ÉLELMISZER TERMELŐ GAZDASÁGOK	Helyi piacok számára termelnek; közvetlen kapcsolat a fogyasztókkal; nem élelmezési célú termelés (kozmetikumok, rostanyagok) is folytatható rajtuk
CSALÁDI KERTEK	A háztartások nem kereskedelmi célú élelmiszer termelésére; tulajdonlásában semmilyen intézmény vagy szervezet nem érintett	KÍSÉRLETI GAZDASÁGOK	Új mezőgazdasági technológiák, termelési módszerek, növényfajták és fajok, vagy a városi környezettel történő társadalmi és gazdasági interakciók modelljeinek vizsgálatára szolgálnak
OKTATÓ KERTEK	Célja az élelmiszertermelés, -feldolgozás és -fogyasztás oktatása; tudatosítása a közvélemény számára, valamint az ezzel kapcsolatos ötletek elterjesztése	OKTATÁSI CÉLÚ GAZDASÁGOK	Pedagógiai eszköz; iskolák számára tanuló programokat vagy rövid tanulmányúti lehetőséget biztosítva
KÖZÖSSÉGI KERTEK	Az alulról felfelé irányuló kezdeményezéseken alapul és a közösség gondozza; élelmiszer termelés és társadalmi funkciók biztosítása a közösség számára	SZABADIDŐS GAZDASÁGOK	A mezőgazdasági tevékenységekhez kapcsolódó szabadidős lehetőségeket biztosítanak
SZOCIÁLIS KERTEK	Céljuk a társadalmi problémák kezelése; a kirekesztés veszélyének kitett emberek integrációjának előmozdítása	SZOCIÁLIS GAZDASÁGOK	Céljuk a társadalmi problémák kezelése; a hátrányos helyzetű emberek rehabilitációjának és a kirekesztettség veszélyének kitett csoportok integrációjának elősegítése
TERÁPIÁS CÉLÚ KERTEK	Fizikai és mentális gyógy-intézményekben található; lehetnek elmélkedésre szolgáló díszkertek, vagy akár termelés-orientált aktív kertek is	TERÁPIÁS CÉLÚ GAZDASÁGOK	Céljuk a gazdálkodással kapcsolatos tevékenységek révén a fizikai vagy mentális egészség és jólét helyreállítása; foglalkozási terápia céljára is felhasználhatók
GERILLA KERTEK	Élelmiszer termelés parlagon hagyott földön; nem hivatalos, illegális, regisztrációban nem szerepel, és a közpolitika nem vonatkozik rá	BIO-GAZDASÁGOK	Magas természeti és környezeti értékkel rendelkeznek és/vagy hozzájárulnak a biodiverzitáshoz vagy az agrárium sokféleségének megőrzéséhez; részét képezik az árvíz- vagy tűzvédelmi terveknek, a zöld infrastruktúrának, hálózatoknak, zöldövezeteknek, Natura2000
		A KULTÚRÁLIS ÖRÖKSÉG RÉSZÉT KÉPEZŐ GAZDASÁGOK	A tárgyi és immateriális kulturális örökség megőrzését biztosítják a hagyományos anyagok, épületek, növények, fajtafajták és természetési technikák fenntartásával

A városi és városkörnyéki mezőgazdaság, mint a részvétel alapú tervezés eszköze

A részvétel alapú tervezés magában foglalja a közösség kívánatos jövőjének felvázolására irányuló szisztematikus törekvést, valamint az olyan jövőre vonatkozó tervezést, amely az érintett **közösségek aktív részvételével** valósítható meg. Ideális helyzetben a részvétel alapú tervet végző szervezet munkatársai, a célpopuláció tagjai, a közösségi tisztviselők, az érintett állampolgárok és az érintett ügynökségek, iskolák és más intézmények képviselői egyaránt meghívást kapnak a tervezőasztalhoz, valamint bátorítást arra, hogy ismereteiknek, tapasztalataiknak, készségeiknek vagy jövőkéjüknek megfelelően kifejtsek ott gondolataikat.

Mindenkinek a részvétele kívánatos és ezt a jogát tiszteletben kell tartani, és a folyamatot nem lehet egyéni, vagy csoport, vagy egyetlen szempont érdekeinek megfelelően dominálni. A résztvevő tervezés célja, hogy **összehangolja az összes résztvevő nézeteit**, és kiküszöbölje az ellentétes nézetet valló felek közötti konfliktusokat. Ezen túlmenően a **kirekesztett csoportoknak** lehetőségük nyílik részt venni a tervezési folyamatban, különösen akkor, ha az igényeikhez és képességeikhez igazodik.

A városi és az városkörnyéki kertészkedés, mint a társadalmi befogadás eszköze

A kertészet a társadalmi kirekesztés minden egyes szempontját képes kezelni: a termelést, a fogyasztást, a társadalmi interakciót és a politikai elkötelezettséget. A kertészeti és gazdálkodási projektek lehetővé teszik a termelést olyan tevékenységek révén, amelyek sok fizetett foglalkoztatási tulajdonsággal rendelkeznek, és amelyeket „munkának” tekintünk. Az ültetés, a termesztés és az egyéb kerti munkák értelmesek és „produktívák”.

Az ilyen jellegű projektek révén a résztvevők olyan népszerű szabadidős tevékenységeket végezhetnek, amelyekből korábban gyakran kizárták őket. Bizonyos esetekben ételt is biztosítanak nekik, amelyek hozzájárulnak életminőségük javulásához. Ily módon e tevékenységek lehetővé teszik számukra, hogy részt vegyenek a **fogyasztási** folyamatban. Ezek a tevékenységek lehetőséget biztosítanak a **társadalmi interakció** számos formájára is. Ideális esetben az interakciók állandó társadalmi kapcsolatokat hoznak létre és kertészeti közösséget alakítanak ki.

Az ilyen projektek lehetővé teszik a résztvevők számára, hogy a kert, vagy a kertészeti tevékenységek irányításával foglalkozzanak, és ily módon a **politikai állásfoglalás** egy meghatározott formájába illeszkedjenek. A részvétel alapú városi mezőgazdaság módszere tehát jelentős potenciállal rendelkezik ahhoz, hogy elősegítse a társadalmilag marginalizált emberek aktív állampolgárrá váljanak, akik általában politikailag kevésbé elkötelezettek és ritkán vesznek részt az élethosszig tartó tanulási folyamatokban. Ezenkívül a városi mezőgazdaság az intézményi kapacitások kiépítésére is szolgálhat. A városi mezőgazdaságot, mint módszer alkalmazásával a hatóságok jobban támogathatják és ösztönözhetik a polgárok, köztük a marginalizálódott lakosság bevonását a város ügyeibe.

A városi és városkörnyéki kertészkedés, mint a fenntartható fejlődés eszköze

A fenntartható fejlődést általában úgy definiálják, hogy az három „pillér”, azaz a gazdaság (gazdasági fejlődés / növekedés), a környezet (környezetvédelem / egyensúly) és a társadalom (társadalmi egyenlőség / befogadás) által támogatott. A fenntartható fejlődés azt jelenti, hogy a várostervezés mindhárom célját kiegyensúlyozzuk oly módon, hogy a gazdasági növekedés az erőforrások tisztességtelen elosztása és az ökoszisztéma veszélyeztetése nélkül mehessen végbe.

A városi és a városkörnyéki mezőgazdaság jelentősen hozzájárul a fenntartható városfejlesztéshez, mivel gazdasági, társadalmi-kulturális, környezeti és pszichológiai előnyökkel jár. Munkalehetőségeket biztosíthat, növelheti az élelmiszer-önellátást, a biztonságot és a hozzáférést, pozitívan befolyásolhatja az étrendet, az egészséget, a fizikai aktivitást és a személyes jólétet, erősítheti a hely- és közösségérzetet, a helyhez való kötődést és a kollektív identitást, fejlesztheti a személyes készségeket és ismereteket és növelheti a nemek közötti egyenlőséget.

Kerti ágyások a szlovákiai Besztercebányán

A bevált gyakorlatokból és tanulmányutakból leszűrt tanulságok

Mateja Šmid Hribar, Saša Poljak Istenič, Christina Miller, Claudia Schwarz and Florian Lintzmeyer

Bevált gyakorlatok

A városi mezőgazdaság megteremtésének vagy irányításának fontos ismeretforrása lehetnek a részvételen alapuló kertészkedés bevált gyakorlatai. Ezek összegyűjtésének fő célja az volt, hogy a sikeres gyakorlat megtervezésének ötleteit és irányelveit biztosítsák. A vizsgálándó példák összegyűjtése során minden projektpartner internetes kutatást végzett. Példákat kerestek a saját országukban, a Duna régióban és világszerte, és ezekből a legjobb gyakorlatokat az alábbi kritériumok alapján választották ki:

- a sebezhető csoportok bevonása,
- részvétel alapú megközelítés,
- a fenntartható fejlődés kezelése.

Ezeket a gyakorlatokat az összes projektpartner részvételével megtartott ülésen vitatták meg. A végső választás szavazás útján került lebonyolításra, figyelembe véve a részvétel alapú kertészet kertjeinek különböző típusait és szempontjait. A kiválasztott példákat helyszíni látogatások, mélyreható elemzés és telefonos, vagy Skype-hívások segítségével elemezték, ahol a legtöbb információt a kezdeményezőkkel, résztvevőkkel, döntéshozókkal és más érintett szereplőkkel lefolytatott félig strukturált interjúkból szerezték meg.

A partnerek a következőkre összpontosítva elemezték a kiválasztott gyakorlatokat:

- **Alapinformációk**
(főbb jellemzők és a bevont célcsoportok),
- **A kert létrehozása**
(kezdeményezés, finanszírozás, támogatás, bevonási módok),
- **Az érintettek szerepkörei**
(típusok, feladatok, elkötelezettség),
- **A gyakorlat jellemzői és sajátosságai**
(miért vált be a gyakorlat?),
- **Részvétel alapú szempontok**
(bevonás és részvétel, a sebezhető csoportok bevonása),
- **Jövőbeli tervek**
(potenciális fejlesztési pályák),
- **Iránymutatások és tanulságok**
(típusok és ajánlások a kezdeményezők számára),
- **Egyéni beszámolók** (a bevált gyakorlatban résztvevő érintettek motivációi és értékvalasztásai).

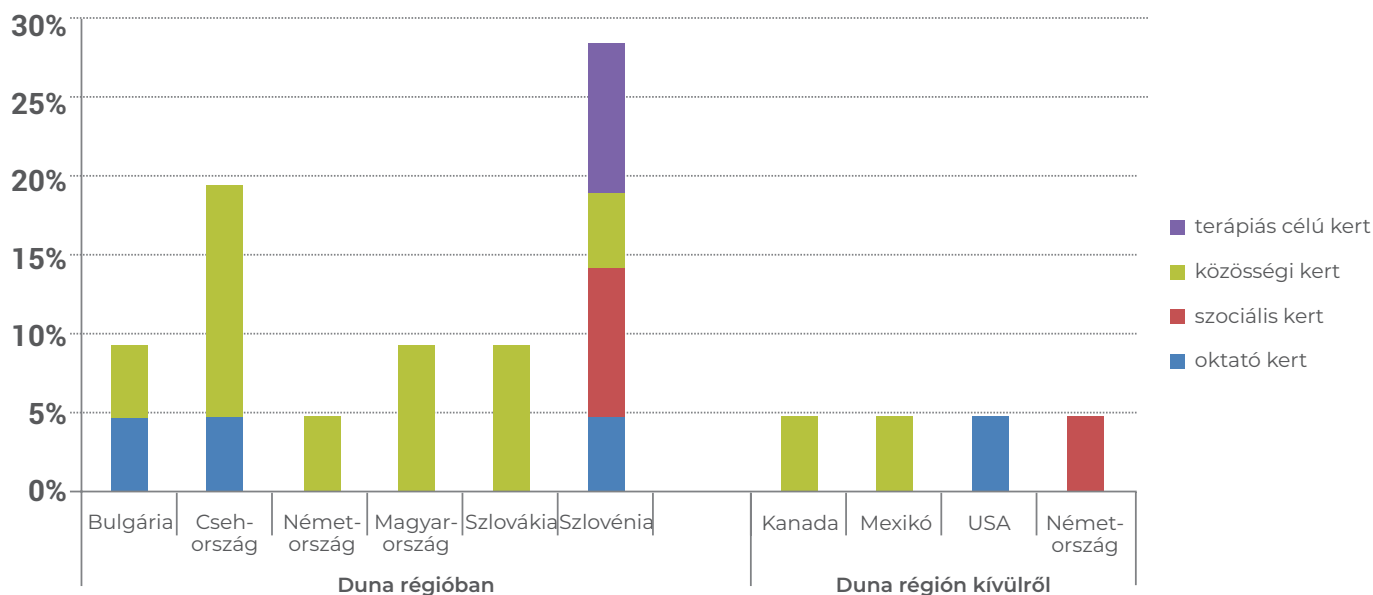
21 bevált gyakorlat került kiválasztásra, 17-et választottak a Duna régióból és 4-et kívülről (beleértve Németországot is, amely nem tartozik a Duna programterületéhez). Noha a szocialista rezsim múltbeli tapasztalatai miatt a Duna-régióból vett gyakorlatok **könnyebben adaptálhatók**, a Duna-övezeten kívüliek jó eszközként szolgálnak arra, **hogyan gondolkodjunk másként** a gyakorlati megközelítés során, különösen azért, mert a demokrácia gyakorlásának ott régi hagyományai vannak.

A második kategorizálás a COST-típológia szerinti **részvétel alapú gyakorlat típusán** alapult, amely azokat a városi gazdálkodásra és a városi kertészetre osztja. A kiválasztott gyakorlatok kistermelői méretűek voltak, így azok a városi kertészet kategóriájába tartoztak. Ez arra utalhat, hogy a kis volumenű projekteket könnyebb kezelni és megvalósítani, ha részvétel alapú megközelítést akarunk alkalmazni, és / vagy a sebezhető csoportokat egalitárius módon bevonni.

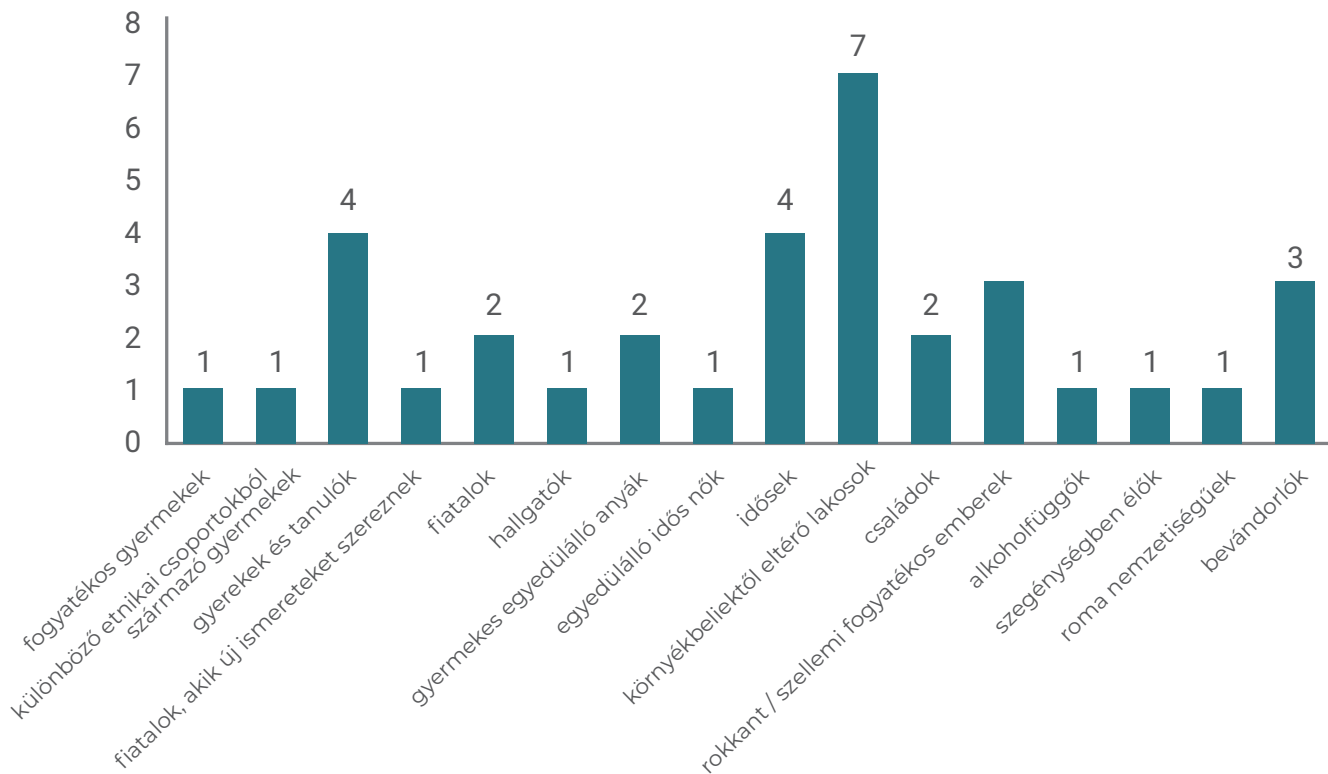
A bevont sebezhető csoportok körében a városi mezőgazdaság jó gyakorlatai a következő típusokba sorolhatók:

- **közösségi kertek**, amelyek nem közvetlenül a sebezhető csoportok befogadására összpontosítanak, hanem általában egy bizonyos terület polgárai számára; a sebezhető csoport tagjai beintegrálódnak a közösségbe;
- **szociális kertek**, amelyek egy adott sebezhető csoport (például migránsok, roma emberek, iskolai lemorzsolódások stb.) társadalmi befogadására összpontosítanak
- **oktatókertek**, amelyeket általában általános és középiskolákban hoznak létre; és
- **terápiás célú kertek**, amelyek a fogyatékkal élőkre vagy a mentális fogyatékkal élőkre vagy egészségügyi problémákra összpontosítanak (alkoholfüggők, szellemi fogyatékosok stb.).

A részvétel alapú városi mezőgazdaság bevált gyakorlatai földrajzi elhelyezkedés szerint

A részvétel alapú városi kertészet bevált gyakorlataiban szereplő sebezhető csoportok

A részvételen alapuló városi mezőgazdaság bevált gyakorlatainak elemzése azt mutatta ki, hogy:

- a kiválasztott gyakorlatokban részt vevő sebezhető csoportok összetétele igen **változatos** (különösen a gyermekek és a fiatalok csoportja),
- a sebezhető csoportok általában nem képesek megszervezni és aktiválni magukat, segítségre van szükségük, általában egy **civil szervezettől**,
- **a jól szervezett városiak sikeresek és proaktívak**, de nem minősíthetők sebezhető csoportnak; ugyanakkor általában hozzájuk hasonló igényeik vannak, mint például a **társadalmi kapcsolatok** kialakításának és a szocializálódásnak, a **valakihez tartozás érzésének** fejlesztése, valamint a saját maguk által kiválasztott **friss és egészséges élelmiszerek** előállítására
- a legsikeresebb esetek azok, amelyek változatos összetételű érintett szereplőkkel rendelkeznek, akik segítik egymást, és ahol a **sebezhető csoportok elvegyűlnek** a nem sebezhető közösség tagjaival,
- **a közösségépítés** általában fontosabb a résztvevők számára, mint a kertészkedés, bár a felhasználók valóban szívesen végzik az utóbbit is;

- **a döntéshozók többnyire közvetett módon vesznek részt** a kertészkedésben, infrastruktúrát biztosítanak, és részt vesznek a különféle eseményeken, amennyiben azokra meghívást kapnak, de nem vesznek személyesen részt a mindennapi munkában; ez azonban megerősíti az alulról felfelé irányuló megközelítést
- fennáll a (legalább minimális és állandó) **finanszírozás hiánya**, valamint a városi mezőgazdasági gyakorlatokat fenyegető időbeli használati korlátozás és a megfelelő **földterület** sem biztosított,
- a városi kertek hozzájárulnak a fenntarthatósághoz, mivel a természetet és a **biológiai sokféleséget** közel hozzák a városokhoz (ökológia), **aktiválják azokat az embereket**, akik számára nehézségeket okozhat a társadalomba való beilleszkedés, a nemzedékek közötti, valamint a kultúrák közötti párbeszédet ösztönözése, a tapasztalatok cseréje, megszerzése, és átadása révén (társadalom); valamint a friss zöldségek és gyümölcsök biztosítása révén, a társadalmi korrekciós szerepet is betöltenek a szegényebb sorban élő lakosság számára (gazdaság).

Tanulmányutak

Az elmúlt két évben a partnerek lehetőséget kaptak arra, hogy saját országukon **kívüli hasonló kísérleteket tanulmányozzanak**. Öt tanulmányút során öt különböző országban szereztek tapasztalatokat: Szlovéniában (Velenje), Szlovákiában (Besztercebánya), Németországban (München), Csehországban (Prága) és Bulgáriában (Blagoevgrad).

A tanulmányutak révén betekintést nyertek a helyi kezdeményezésekbe és gyakorlatokba, valamint lehetőséget nyújtottak a transznacionális képzési keret támogatására és használatára, leginkább a képzési eszközök fejlesztése révén. Ezek elősegítették a tapasztalatszerét az AgriGo4Cities szakértői csoportja és a kísérleti régiók között, valamint konstruktív vitára szolgáltattak lehetőséget.

A partnerek az egyes tanulmányutakat követően részletesen megvitatták a helyi illetőségű kérdéseket, nehézségeket, bevált gyakorlatokat és tanulságokat. A főbb megállapítások rövid áttekintése az alábbi táblázatban található.

Közösségi kert egy építkezés közelében a szlovéniai Ljubljánában

Tanulmányút: Velenje, Szlovénia

Meglátogatott helyek száma:

3

A városi mezőgazdaság típusai:

ideiglenes (1) és állandó (2) parcellázott kertek

Célcsoport:

- velenjei háztartások
- Velenje bányászcsaládjai
- munkanélküliek és alacsony jövedelmű személyek

Legfontosabb tapasztalatok:

az önkormányzat tisztában van a városi mezőgazdaság jelentőségével és előnyeivel / a kertek jól megközelíthetők tömegközlekedéssel és kerékpárral / erős politikai szándék

Tanulmányút: Besztercebánya, Szlovákia

Meglátogatott helyek száma:

3

A városi mezőgazdaság típusai:

közösségi kert

Célcsoport:

- civil társadalom
- tizenévesek
- szellemi fogyatékkal élő gyermekek

Legfontosabb tapasztalatok:

könnyen elérhető a városközpontban / találkozóhely / kulturális projektekkel kombinált / rugalmas és nyitott a további fejlesztések iránt / sokszínűség (nem csak városi mezőgazdaság / kerti termények marketingje /

Tanulmányút: München, Németország

Meglátogatott helyek száma:

4

A városi mezőgazdaság típusai:

(informális) parcellázott kert (1) és közösségi kert (3)

Célcsoport:

- fiatalok (16-21 évesek) magányos menekültek
- civil társadalom
- multikulturális és soknemzetiségű lakónegyedek lakói
- idősek, migránsok, gyermekek

Legfontosabb tapasztalatok:

stabil finanszírozás / tapasztalt vezetők és oktatók / oktató és tanulóhelyek / kísérletezés / újrahasznosított anyagok használata / bővíthető / nyitott mindenki számára / állami támogatás / lakótelep a közelben

Tanulmányút: Prága, Cseh Köztársaság

Meglátogatott helyek száma:

2

A városi mezőgazdaság típusai:

közösségi kert, szabadtéri rendezvény

Célcsoport:

- általános és elemi iskolák
- kisgyermekes édesanyák
- idősek

Legfontosabb tapasztalatok:

óvodához közeli fekvés / infrastruktúra a helyszínen (pld. víz, szerszámoskamra) / műhelyek / ökológiai kertészet / játszótér

Tanulmányút: Blagoevgrad, Bulgária

Meglátogatott helyek száma:

4

A városi mezőgazdaság típusai:

szociális kert, terápiás célú kert

Célcsoport:

- különleges bánásmódot igénylő gyermekek
- idősek
- roma nemzetiségű emberek
- tartósan munkanélküliek

Legfontosabb tapasztalatok:

az önkormányzati vállalkozás a sebezhető csoportok munkaadója / gazdasági és társadalmi befogadás / a városi parkok esztétikai csinosítása / láthatóság a nyilvánosság számára / nemek kiegyensúlyozottsága / egész évben használható (téli kert) / terápiás szempont / garantált finanszírozás / kezelhető méretű / a kert

Visszatekintve a tanulmányutak tapasztalataira azok, illetve saját kísérleti tevékenységükkel kapcsolatban, a területi partnerek képesek voltak végig gondolni az általuk megtett lépéseket. A részvétel alapú városi mezőgazdaság sikeres megvalósítása érdekében ajánlatos az alábbiakat figyelembe venni:

Célcsoport

- Fontos figyelmet fordítani a célcsoport életkorára. A korcsoport igényeinek és képességeinek tanulmányozása segít felismerni, hogyan lehet sikeresen kezelni a csoportot. A legfontosabb, hogy kapcsolatot építsünk ki a csoporttal, és **közvetlen, személyes kapcsolatokat tartunk fenn** az érintettekkel.

- A legaktívabb résztvevőkre való összpontosítás segít a vonakodók mozgósításában (fordítsunk figyelmet azokra, akik rendelkeznek vezetői képességekkel, és akiket a többi résztvevő követ).

- **Hozzunk létre közös munkaterületet minél több ember számára**

- A vizualizáció hatékony eszköz minden korosztállyal történő kommunikációhoz

- A műhelyeknek interaktívnak kell lenniük, azokat ne az előadások uralják.

Fenntarthatóság

- Alkalmazzunk **mentort** a tevékenységek összehangolására az érintettek önkéntes elkötelezettsége ellenére is

- Építsünk ki kapcsolatot a **városi tisztviselőkkel** és a érintett szervezetekkel, és működjunk velük együtt.

- A lehető legrövidebb időn belül mutassunk fel eredményeket a **szkepticizmus megszüntetésére**. A bizalmatlanság és a félreértések kezelhetők a közös munka során, és ez megnöveli a sikerben kételkedők bizalmát.

- Nyerjük meg a **helyi vállalatok** támogatását a projekt fenntarthatóságának biztosítására és teremtjük meg bennük a bizalmat a projekt iránt (például képviseljük a támogatók érdekeit a projekt helyszínén működő testületben).

- Vegyük figyelembe a résztvevők egymástól eltérő rutinjait az értekezleti órák vagy napok kitűzése során.
- A konfliktusok és csalódások megelőzése érdekében minden lépést és lehetőséget **egyértelműen meg kell magyarázni**.
- Gondoljunk az **időjárási körülményekre**, amikor egy kertet kialakítunk (pld. A kerti ágyásoknak képeseknek kell a nedves talajt megtartaniuk stb.).
- **Szervezzünk különféle rendezvényeket** a résztvevők, más érintett szereplők, illetve a nagyközönség projekt iránti érdeklődése fenntartásának érdekében.

Városkörnyéki kert a bulgáriai Blagoevgradban

A RÉSZVÉTELEN ALAPULÓ VÁROSI MEZŐGAZDASÁG EGYSÉGES MÓDSZERTANA

Irányelvek az akcióterv elkészítéséhez

Kaja Cunk

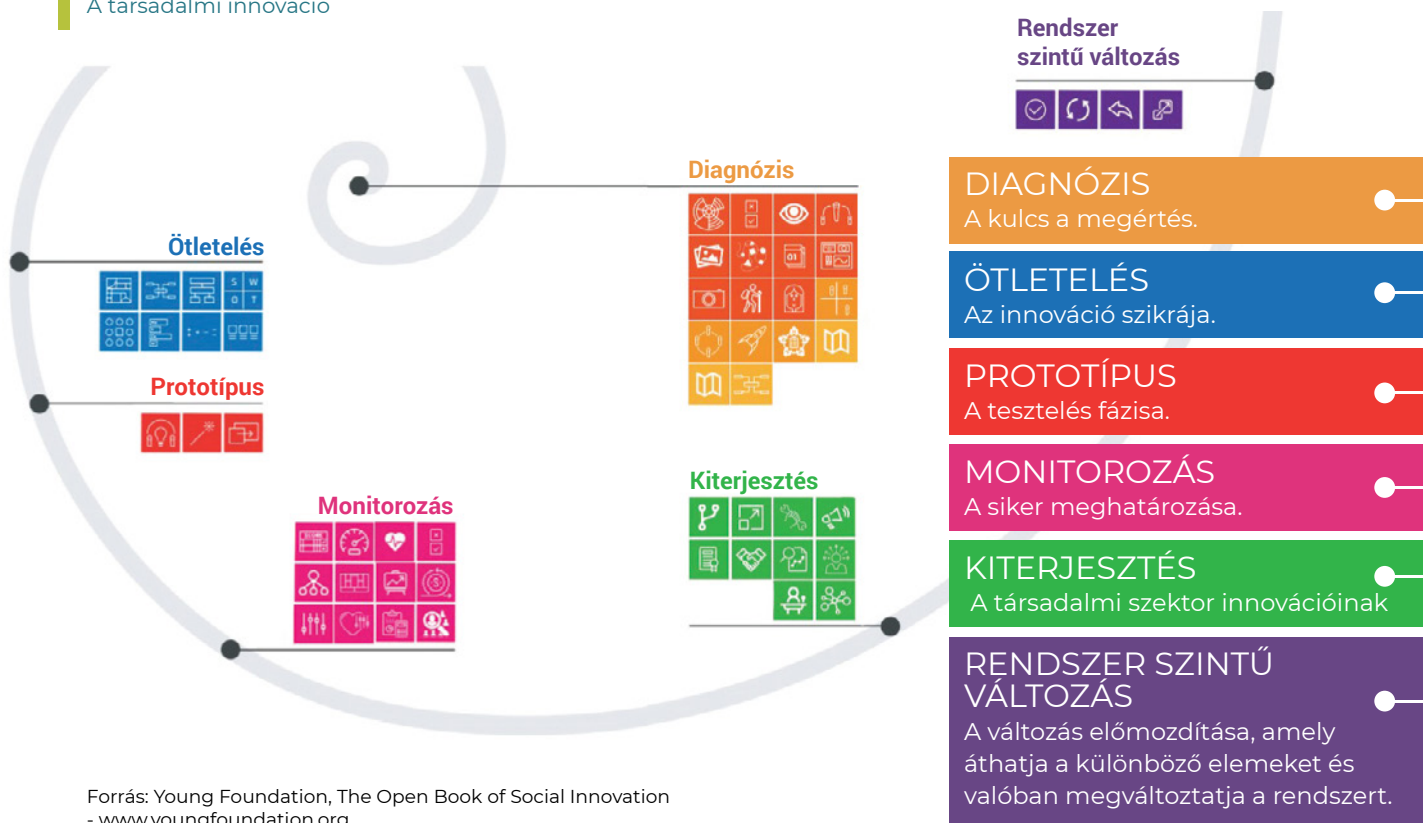
Amikor a városi mezőgazdaság szociális innovációs folyamatként való kezelésén gondolkodunk, a részvételi mechanizmusok integrálása a döntéshozatali folyamatokba, a társadalom hátrányos helyzetű szegmenseinek társadalmi befogadásának növelése és a városok élhetőségének ösztönzése érdekében felmerül az igény a részvéte alapú tervezési megközelítés iránt.

Jelentősen elkülönülés áll fenn azok között, akik a városi mezőgazdaságot irányítják és szervezik, valamint

azok között, akik szabályozzák és kezelik azt. Hivatalos támogatottság nélkül a városi mezőgazdaság többnyire egy alulról felfelé irányuló folyamat, amelyet tipikusan egyéni vagy civil szervezetek kezdeményeznek, nem pedig kormányzati szervek és várostervezők. Az akciók fejlesztésének és végrehajtásának iránymutatói révén **fejleszthető a közigazgatási szervek kapacitása annak érdekében, hogy a városi mezőgazdaság révén bevonhassák az érintett feleket és a civil társadalmat a kormányzás folyamatába, és ebben a lakosság széles rétegei is részt vehessenek.**

A sikeres részvétel alapú városi mezőgazdaság egy társadalmi innováció. Ennek megtervezése érdekében a helyes diagnózisból kiindulva a társadalmi innováció hat lépését kell követnie a kreatív ötletgyártáson és iteratív prototípus alkotáson keresztül a folyamatos monitorozásig. Amennyiben sikeresnek bizonyul, a részvételen alapuló városi mezőgazdaságot új helyszínekre lehetne méretezni, és egy magasabb szint felé lehetne irányítani; megváltoztatva ezáltal a rendszert.

A társadalmi innováció

Forrás: Young Foundation, The Open Book of Social Innovation
- www.youngfoundation.org

DIAGNÓZIS

A diagnózis minden további szakasz alapja, mivel mindennek a kulcsa a megértés. Számos megközelítés létezik egy elemzéshez, és szükség van azok feltárására, mert minden egyes eset egyedi és speciális diagnosztikai technikákat igényel.

A részvételen alapuló városi mezőgazdaság esetében három diagnosztikai terület szerepel a javaslatban:

- **A célcsoportok társadalmi körülményei;**

A társadalmi elemzés lehet általános (statisztikai elemzés, felmérés) vagy részletes (résztevők megfigyelése, interjúk). A társadalmi körülmények megértésének technikái közé tartozik a fénykép által kiváltott reakció, az erőforrás-áramlás, a fotósafarik, a vezetett túrák és mások.

- **Az érintettek szereplők közötti kapcsolatok lakókörnyezetükben és közösségeikben;**

Minden projekt egy nagyobb tevékenységi és szolgáltatási hálózat része, amelyet sokféle résztvevő mozgat. Ezek megteremtik az intézményi környezetet, amelyben a szereplőknek együtt kell működniük és támogatniuk kell egymást, annak érdekében, hogy akcióink sikeresek legyenek

- **A városi mezőgazdasághoz felhasznált terület térbeli dimenziói**

A tér minden tevékenység szerves részét képezi, és azt a város és a lakókörnyezet szintjén is meg kell vizsgálni és elemezni.

PROTOTÍPUS

Egyik terv sem tökéletes a kezdetektől. A városi kert végző formátumának megtervezése helyett több kisebb és fokozatos lépést kell figyelembe venni. A prototípusok lehetővé teszik a felhasználóktól érkező visszajelzések összegyűjtését, és eközben tovább finomul és formálódik a részvételen alapuló mezőgazdasági tevékenység

A prototípusnak:

- időt, energiát és erőforrás-befektetést kell megtakarítania;
- lehetővé kell tennie, hogy valami nagyobb léptékben valósuljon meg;
- fel kell tárnia olyan elemeket, amelyek egyébként nem jönnének létre;
- nagyobb felhasználói elégedettséghez kell vezetnie.

A prototipizálást megfelelően dokumentálni és moderálni kell, valamint el kell látni megjegyzésekkel arra vonatkozóan, hogy valamit miért és hogyan csinálunk másképp, és számos előkészítő szakaszt kell meghatározni a következtetés levonásához.

ÖTLETELÉS

Az ötletelés a koncepció ismétlődő felülvizsgálatát és finomítását teszi szükségessé. Ez egy híd a problémák és a megoldás között, a diagnózis szakaszának elemzésén és kimenetelén alapul, és a prototípusok megalkotásához vezet.

Az ötletelés során a javasolt ötletek alábbi szempontjait kell figyelembe venni:

- Érzelmi;
- Szervezeti;
- Tapasztalati;
- Gazdasági;
- Társadalmi;
- Kulturális;
- Térbeli.

Érdemes törekedni arra, hogy az ötletek és alternatívák minél sokfélébbek legyenek, mivel mindegyikük az innováció előre nem várt területeit fedi le, és új perspektívákat nyit meg. Fontos, hogy megosszuk ezeket az ötleteket, ismereteket és elvárásokat, hogy a különböző lehetőségek között válogatva döntéseket lehessen hozni.

Az ötletelési folyamat egy elemzést tartalmaz arról, hogy mit lehet elérni az adott korlátok között, valamint próbálkozást is lehet tenni ezen korlátok optimális megoldására.

MONITOROZÁS

A monitorozás biztosítja a részvétel alapú városi mezőgazdaság hatékony végrehajtását és végső céljainak elérését. A monitorozás során összegyűjtjük és elemezzük a folyamatban lévő tevékenységek adatait, annak érdekében, hogy részletes információt kapjunk az elévzett munkáról.

Bár a megfigyelést általában a projekt tevékenysége után, vagy közben végzik, a kezdeti szakaszban a kulcsfontosságú teljesítménymutatók (KPI-k) meghatározása döntő jelentőségű lépés. Ezek közül a legfontosabbak a következők:

- bemenetek (a szükséges források);
- tevékenységek (a tényleges munka, amit el kell végezni);
- kimenetek (a közvetlen és mérhető eredmények);
- eredmények (a változások, amelyek a végső célok eléréséhez vezetnek);
- hatás (a végső célok, a tevékenységek kihatása).

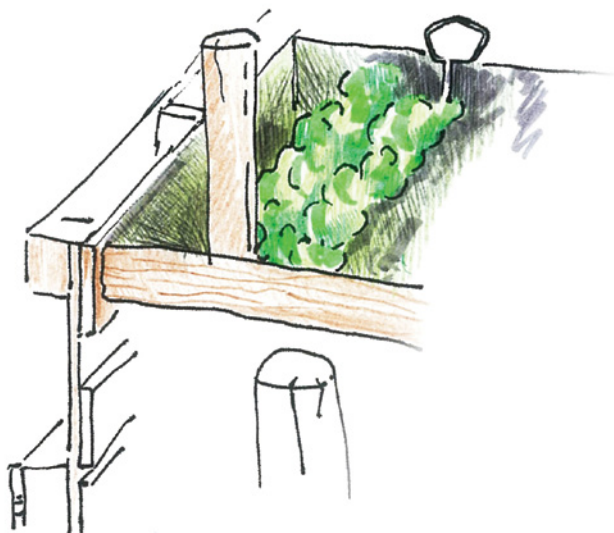
KITERJESZTÉS

Az innováció lehetőségének és meghatározásának kezdeti értékelését követően meg kell szervezni a társadalmi szektor innovációinak hatékonyabb kiterjesztését a nagyobb hatás elérése érdekében.

A részvételen alapuló városi mezőgazdaság tevékenységeinek kiterjesztése többféle módon mehet végbe:

- **Befolyásolás** (tájékoztatás és a közfigyelem ráirányítása a társadalmi kérdésekre és a módszertani megközelítés lehetőségeire);
- **Replikáció** közvetlen alkalmazása (befektetés a szervezeti potenciálokba, új felhasználók bevonása, új telephelyek kiépítése);
- **Terjesztés** (támogatás és tájékoztatás, tanácsadás és képzés, a módszertani megközelítés licenzelése);

A megosztás, lobbizás és a szervezeti osztódás révén minden kiterjesztési tevékenység hozzájárul a meghatározott célcsoportok társadalmi körülményeinek javításához.

RENDSZER SZINTŰ VÁLTOZÁS

Egy új típusú szociális szolgáltatás bevezetésével, a tulajdonjog újra definiálásával, az új finanszírozási modellek kialakításával vagy a körkörös gazdaság ösztönzésével beindított részvétel alapú városi mezőgazdaságnak nem szabad a városi kertekkel bezárólag véget érnie, hanem sokkal inkább a benne résztvevők társadalmi rendszerben elfoglalt helyzetének megváltozásával.

A zöldségtermesztésen és a részvételen túl a részvételen alapuló városi mezőgazdaság olyan struktúrák létrehozására törekszik, amelyek biztosítják és erősítik a marginalizált társadalmi csoportok városi társadalomba történő beilleszkedésének széleskörűségét és tartósságát. Ez a részvételi és befogadóbb szociális szolgáltatások új formájának kialakításához vezethet. Vagy e körben új fogalmak bevezetésével is járhat. Ez akár megkönnyítheti egy olyan körkörös gazdaság kialakulását, amelyben a korábban marginalizált csoportok a gazdasági folyamatok középpontjává válnak; vagy próbálkozhat a tartós munkanélküliek megsegítésének az eddigiektől eltérő módon történő értelmezésével.

A részvételen alapuló városi mezőgazdaság egy folyamat, nem pedig egy projekt. Nem érhet véget a kert létrehozásával, hanem folyamatosan kell fejlődnie az igényeknek megfelelően, miközben annak hatását és hatását folyamatosan figyelemmel kísérik. Ha ez sikeresen zajlik, akkor lehetőség van a kiterjesztésre és növelheti azoknak a felhasználóknak a számát, akikre ez hatással van. Így tehát egy rendszerváltozás jövőképe jelenhet meg: egy hosszú távú jövőkép, amely túlmutat a zöldségtermesztésen.

A rendszerszintű változtatások irányába mutató szakaszok a következők:

- **Befogadás**

Az innovációt külső szereplők vezetnek be, és a tulajdonjogot fokozatosan intézményesítik vagy a rendszer érintett szereplői elfogadják.

- **Adaptáció**

Az érintett szereplők viselkedési változásai megmaradnak, és a változások a mindennapi cselekvésekbe beépülnek.

- **Válasz**

Az innováció nyomán egyéb támogató funkciók és szabályok változnak meg.

- **Terjeszkedés**

A határok kitágulnak. A változás magja egyre nagyobb méretűvé nő és új irányokba terjeszkedik.

Kiadvány: A városi mezőgazdaság mint társadalmi innováció (Approaching urban agriculture as a social innovation)

Az AgriGo4Cities egy kiadványt állított össze „**A városi mezőgazdaság, mint társadalmi innováció: Útmutató a cselekvési terv kidolgozásához és végrehajtásához**” címmel. A kiadvány különböző típusú rendszertervezési eszközöket mutat be, melyek a tervezők, a szakemberek és a civil társadalom integrálására alkalmasak egy olyan közös tanulási folyamatban, amely hatékonyan irányíthatja a városi mezőgazdaság fejlődését.

A könyv fejezetei leírják a városi mezőgazdaság kialakulásának okait, a marginalizált társadalmi csoportok bevonását, a részvétel alapú tervezést és meghatározzák a társadalmi innováció szerepét. A további fejezetek bemutatják a cselekvési tervek elkészítésének minden egyes szakaszát, valamint konkrét tervezési eszközöket és egy bevált gyakorlati példát. A kiadvány valamennyi fejezetének, valamint a városi kertek típusai leírásának végén egy-egy rövid emlékeztetőt tartalmaz a további megértés érdekében. A kiadvány utolsó eleme bemutatja a városi mezőgazdaság összefoglaló áttekintő táblázatát, amelyet a cselekvési terv készítés folyamatának támogatására fejlesztettek ki.

A kiadvány elérhető online az AgriGo4Cities webhely Könyvtár oldalán ([http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/agrigo4ci-ties](http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/agrigo4cities)).

A „Városi mezőgazdaság, mint társadalmi innováció” c. kiadvány borítólapja

Egy bevált gyakorlati példa leírása a kiadványban

Initiator: ProstoRož, Zavod Bunker
In collaboration with: Inštitut za politike prostora (IPOP)
More info: prostoroz.org/portfolio/items/park-tabor/

The Tabor Park project was built on the basis of a study prepared by the Bunker Institute, with the help of IPOP, which aimed to determine a strategy to revitalise the then-abandoned Tabor Park. The key problem was that local residents had avoided the degraded park. Following renewal of basic infrastructure and changes in the traffic regime, the initiators encouraged the local population to use the park and integrate it into their lives. This was done through a series of events that were held regularly between May and September during the project. Today, after the end of the project, the Tabor Park is still a lively public space, where local residents and visitors meet for self-organised events.

Lessons learned

The research identified key problems in the neighbourhood and the park, and also provided insight into the wishes and needs of local inhabitants and institutions. Renovation of the basic infrastructure and interventions in the traffic regime enabled the initiators to organise a variety of events that attracted the local population, encouraging them to participate and use the park. As a result of the conclusions of the research, regular events were organised for each week between May and September throughout the duration of the project. Thus, over four years, with the cooperation of one hundred and fifty organisations and individuals, 1920 events took place. Among them were regular fairs, marketplaces, garage sales, seed exchanges and an outdoor cinema. Work campaigns were organised to clean the park and to encourage residents to take care of the area and continue their activities after the formal close of the project. The project served as a positive example of how to integrate local initiatives and develop them into sustainable strategies, and is still an inspiration and model for other similar initiatives in Slovenia.

A városi mezőgazdaság áttekintő modell táblázat

Kulcsfontosságú erőforrások	Kulcsfontosságú tevékenységek	Városi kert típusa	Társadalmi probléma	Kulcsfontosságú erőforrások
<p>Milyen kulcsfontosságú erőforrásokra van szükség az értékajánlatához?</p>	<p>Milyen kulcsfontosságú tevékenységeket igényel az Ön értékajánlata?</p>	<p>Milyen típusú városi kert illik az Ön esetéhez (kulcsfontosságú erőforrások, társadalmi problémák, kedvezményezettek)?</p>	<p>Milyen társadalmi problémát próbál megoldani? Melyek a probléma okai? Kik azok a legfontosabb érintett szereplők (kedvezményezettek, harmadik felek, közösségek), amelyek ehhez a társadalmi problémához kapcsolódnak?</p>	<p>Milyen értéket biztosít a kedvezményezettek számára? A kedvezményezettek mely problémájának megoldására nyújt Ön segítséget? A kedvezményezettek milyen igényeit teljesíti?</p>
<p>Partnerek</p>		<p>Csatornák</p>	<p>Kedvezményezettek</p>	
<p>Kik az Ön legfontosabb partnerei? Kik az Ön legfontosabb szállítói? Milyen kulcsfontosságú forrásokat szerez meg a partnerektől? Milyen kulcsfontosságú tevékenységeket látnak el a partnerek?</p>		<p>A kedvezményezettek milyen csatornákon szeretnének elérhetőek lenni? Jelenleg hogyan éri el őket? Milyen csatornák működnek a legjobban?</p>	<p>Kik azok a legfontosabb érintett szereplők (kedvezményezettek, harmadik felek, közösségek), akik ehhez a társadalmi problémához kapcsolódnak?</p>	
<p>Költségek</p> <p>Melyek a projekt legjelentősebb költségei? Mely kulcsfontosságú erőforrások a legköltségesebbek? Mely kulcsfontosságú tevékenységek a legköltségesebbek?</p>				

Képzési eszköztár a cselekvési terv elkészítéséhez

Kaja Cunk

A különböző érintett szereplők (döntéshozók, köztisztviselők, nem kormányzati szervezetek képviselői, kutatók) az akcióterv készítés felkészítésére egy kétnapos **nemzetközi tréning** konferenciát dolgoztak ki és bonyolítottak le Münchenben 2017. november 21-én és 22-én.

A nemzetközi tréning konferencia programja

AgriGo4Cities TRANSNATIONAL TRAINING SESSION DAY 1 21st November 2017	AgriGo4Cities TRANSNATIONAL TRAINING SESSION DAY 2 22nd November 2017
09:30-09:40 Welcome speeches 09:40-10:00 Project presentation 10:00-10:30 Training presentation	09:30-09:30 Training presentation
FOCUS: URBAN AGRICULTURE	FOCUS: PARTICIPATORY PLANNING
10:30-10:40 Collective brainstorming 10:40-11:30 Good practice presentation: SUSTAINABLE URBAN AGRICULTURE AND FOOD PRODUCTION IN THE CITY OF GENEVA PRODUCTION AND ACTION PLANS (David Bell, Sara Poljanec, Marisa Smit-Holten)	09:30-09:40 Collective actions 09:40-10:30 Lecture: PEOPLE AS PARTNERS (Peter Högler, Silke Heide, Ute Heide)
11:30-11:40 Coffee break	10:30-11:00 Lecture: GENUINE SUSTAINABILITY (Sara Bell)
11:40-13:00 Action planning session: INTRODUCTION	11:00-11:20 Coffee break 11:20-13:00 Action planning session: IDEAS AND PROPOSALS 13:00-14:20 Lunch
13:00-14:20 Lunch	FOCUS: SOCIO-ECONOMIC INCLUSION OF VULNERABLE GROUPS
14:20-15:00 Lecture: HOW CAN CITIES PROMOTE AND SUPPORT URBAN GARDENING? (Zandra Hevly)	14:20-14:40 Visualization of the users 14:40-15:20 Good practice presentation: WITENSPOLSKA TRÓJMIENIOWA (COMMUNITY GARDENS IN A HIGH-RISK NEIGHBOURHOOD) (Julia Benke)
15:00-15:40 Good practice presentation: RECOGNITION OF URBAN AGRICULTURE IN BARCELONA (Eva del Moral)	15:20-16:00 Lecture: PARTICIPATION IN URBAN GARDENING PROJECTS: AN APPROACH IN THE EDUCATION FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT (SIO) (MARTINA DE LUCA, ROSA BIANCHI)
15:40-17:40 Action planning session: CHANGING	16:00-16:40 BEST PRACTICE EXAMPLE OF PARTICIPATORY WORK IN COMMUNITY GARDENS COLLECTIVE MARKING (SIO) (Martina De Luca)
17:40-18:00 Daily reflection	16:40-18:00 Action planning session: PROCEEDING 18:00-18:30 Daily reflection

Az AgriGo4Cities projekt lényegében részvétel alapú és ennek tükrözése érdekében a képzés során az alábbi eljárást alkalmazták:

- Minden projektpartner felkérést kapott egy előadó kijelölésére a tréningen;
- Az előadóknak előre el kellett küldeniük az előadás címét, rövid leírását, valamint saját életrajzukat;

Egy szavazói pontrendszer került kifejlesztésre és a partnereknek minden egyes előadást pontozniuk kellett szükségletüknek és érdeklődésüknek megfelelően;

Az előadások kiválasztása után kidolgozták a nemzetközi képzés programját. Céljai az alábbiak voltak:

- A **részvétel alapú városi mezőgazdaság** fogalmi értelmezésének megismerése;
- A folyamatban részt vevő többi érintett féllel együtt történő **cselekvési terv készítéshez szükséges készségek** fejlesztése;

Jól ismert részvételi módszerek alkalmazása a tréningen: ötletbörze, open floor (nyitott parkett), tervezési gondolkodási technikák és az elnyomottak színháza technikái.

Csoportmunka a müncheni nemzetközi tréning konferencián

A tréning egy kedvelt eszköz a résztvevők jövőbeni munkájához szükséges új készségek elsajátításának vagy fejlesztésének motiválására. Ezenkívül a nemzetközi környezet lehetővé teszi a résztvevők közötti tapasztalatcserét, valamint a képzési témájának és a lehetséges megközelítések sokféleségének jobb megértését. A tréning nem csak a fejlesztés, hanem kizárólag az AgriGo4Cities projekt megvalósításának céljára is használható; **a tréninget képzési eszközként fejlesztették ki, amely önmagában is használható vagy átalakítható és adaptálható a szükséges formába.**

A tréning összes foglalkozását egy „Felkészítés a cselekvési tervek készítésére: beszámoló a képzésről” című kiadványban gyűjtöttük össze, amely az AgriGo4Cities weboldalán található Könyvtár részben található (<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/agro4cities>). Minden előadás-prezentáció online elérhető és letölthető további felhasználásra (https://drive.google.com/file/d/1mW0vFoznZDKr9eVWGj_1IEHFERE-jNtHr/view).

A kiadványban megtalálhatók:

- A képzési program végleges változata;
- Minden előadás rövid összefoglalása a vonatkozó további ajánlott irodalommal együtt
- Az alkalmazott gyakorlatok lépésenkénti magyarázata (például kollektív ötletbörze, napi gondolkodás, kollektív cselekvés és ehhez hasonló);
- Minden, a képzéshez létrehozott munkamenet (program, cselekvési terv keretrendszer, reflexiók kérdéskártyák).

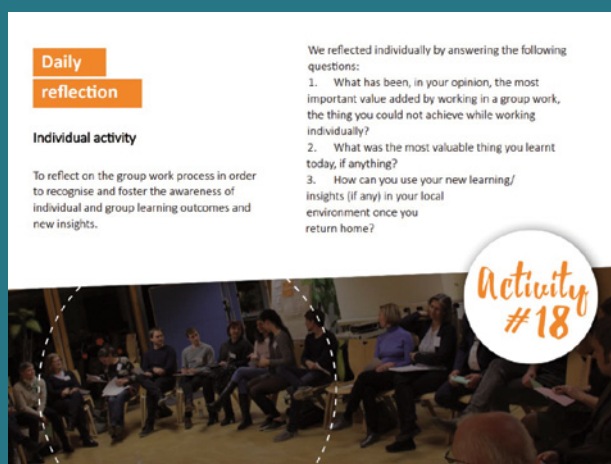
A „Felkészítés a cselekvési tervek készítésére: beszámoló a képzésről” című kiadvány borítója

Előadásbemutatás a publikációban

Gyakorlat bemutatása a publikációban

Oktatási program a cselekvési terv elkészítéséhez

Lucia Vačoková

Annak érdekében, hogy a kísérleti területeken a **cselekvési tervek kidolgozásához és megvalósításához folyamatos szakmai támogatást nyújtson**, az ENVICORP Slovakia a stratégiai projektpartnerekkel együttműködve kidolgozott egy **oktatási programot**. A program rendszeres és gyakori tanácsadást biztosított a területi partnerek számára a cselekvési terv készítési folyamat kulcsfontosságú szakaszaiban. A program a következő témakörökben definiálta az oktatásért felelős személyeket és mechanizmusokat:

- városi mezőgazdaság,
- a részvételi megközelítés integrálása a döntéshozatalba
- a sebezhető / marginalizált csoportok társadalmi-gazdasági integrációja,
- fenntartható városfejlesztés.

Az AgriGo4Cities oktatási program

Az oktatási program egy közös módszertan kidolgozásának egyik eredménye és célja az, hogy összefoglalja az oktatók területi partnerek számára nyújtott útmuta-

tását a cselekvési terv kidolgozásában és megvalósításában. A kidolgozott cselekvési tervek célja az volt, hogy **új részvétel alapú irányítási modellt alakítsanak ki, és a célcsoportok aktív bevonásával és együttműködésével működtessenek egy meglévő vagy új városi kertet**. A kirekesztettség veszélyének kitett közösségek aktívan részt vettek a döntéshozatali folyamatokban. Megtervezték saját társadalmi és gazdasági elkötelezettségük modelljeit (pld. szabadidős és közösségi épület, szociális vállalkozás, regionális élelmiszer-termelési és ellátási láncok éttermek számára, tanulási helyek, kommunikáció és /vagy kritizálás, nyilvános terek alternatív használata stb.) a város stratégiai irányvonalainak megfelelően.

A szakmai tanácsadási szolgáltatások a 2017. novemberében Münchenben megrendezett nemzetközi tréning konferencián elhangzott szakmai információkon alapultak, amelyeket később a cselekvési terv kidolgozására és végrehajtására vonatkozó iránymutatásokban foglaltak össze. **A területi partnerek oktatásához a stratégiai partnerek saját szakembereiket jelölték ki, akik felelősek voltak a cselekvési terv kidolgozásának és végrehajtásának egy bizonyos szakaszáért**. Az oktatási program során háromféle tevékenységet végeztek: csoportos oktatás, egyéni konzultációk és felmérések.

A cselekvési terv elkészítésében és végrehajtásában alkalmazott módszerek összefoglaló táblázata, a konzultációk típusainak feltüntetésével:

	Módszerek	Konzultációk típusai
Diagnózis	<p>Statisztikai elemzés Egy nap az életben Érintett szereplők térképe Elmetérképek Részvevők megfigyelése Részvételi feltérképezés Az értékelési kérdőívek és a felmérő kérdőív elemzése Találkozók és interjúk Egyéni fejlődés</p>	
Ötletelés	<p>Ötlettábla MoSCoW módszer Elmetérkép Probléma ágrajz Tervezési csoport SWOT elemzés Értékelési kérdőívek és a felmérő kérdőívek Találkozók</p>	
Prototípus	<p>A koncepció helyességének tesztelése Lassú prototípusizálás Benchmarking (összehasonlítás más részvétel alapú mezőgazdasági projektekkal) Felmérés a kertészekkel Műhelyek Lakossági közvéleménykutatás</p>	<p>egyéni: telefonos, email, Skype, személyes</p>
Monitorozás	<p>Közvélemény-kutatás és a felhasználók megkérdezése a tevékenységekről Benchmarking A koncepció helyességének tesztelése Kiegyensúlyozott eredménymutató Társadalmi ellenőrzés</p>	<p>csoportos konzultációk felmérések</p>
Kiterjesztés	<p>A szervezet ellátási kapacitásának bővítése Tudás terjesztése A közfigyelem felkeltése Minták Viselkedések Technikai segítségnyújtás Nemzetközi konferenciák Elterjesztés testvérvárosokban</p>	
Rendszer szintű változás	<p>Befogadási és adaptációs és kiterjesztési és reagálási módszerek</p>	

Az oktatási program kivitelezése

A cselekvési tervek lényege egy városi kert fejlesztése a helyi partnerségek és célcsoportok bevonásával. Minden térség különböző sajátosságokkal és igényekkel rendelkezik. Tehát, bár a **helyi cselekvési tervek közös struktúrával rendelkeznek és közös vagy hasonló módszereket alkalmaznak, egyedi terveket képviselnek.**

A diagnózis a cselekvési terv készítésének első lépése. Mivel az önkormányzatok ezt a szakaszt már megtervezték, amikor a projektre pályáztak, nem kellett erről sok konzultációt folytatni az oktatókkal. A ZRC SAZU, e szakasz felelős partnere számára az alábbi témákban tettek fel kérdéseket:

- statisztikai adatok gyűjtése a célcsoportokról,
- a különleges bánásmódot igénylő gyermekek bevonása,
- az emberek tájékoztatása arról, hogy hogyan vehetnek részt a kertek tervezésében, mit jelent a társadalmi befogadás a gyakorlatban, és hogyan kell mindkét szempontot beépíteni a városi kertészetbe,
- a szereplők közötti együttműködés erősítése,
- az emberek meggyőzése arról, hogy a projekt eredményes lesz,
- alkalmas nap és időpont egyeztetés a résztvevőkkel történő találkozóira,
- vonzó és könnyen követhető műhelyek szervezése.

A müncheni nemzetközi tréning mind az ötletelés, mind a prototipizálás témáját középpontba állította, amelynek során a stratégiai partnerek ezt a két szakaszt a területi partnereknél vezették be, és konzultáltak ezekről velük. **Az ötletelési szakasz a diagnózis szakaszának elemzésén és eredményein alapul.** Az ötletelés során figyelembe veszik és értékelik a különböző lehetséges forgatókönyveket. A tréning keretében a kísérleti partnerekről

kérdőíves felmérés készült az ötletelési tevékenységeikről. Tapasztalataik alapján **a legjobb eredmények eléréséhez az együttműködés és még ezen kívül különféle szempontok alapvető fontosságúak.** A műszaki szakembereket, a helyi lakosságot, a munkavállalókat, az üzletembereket és az állami tisztviselőket be kell vonni a folyamatba, annak érdekében, hogy

megosszák az ötleteket és megvitassák a lehetőségeket és megközelítéseket. Általánosságban elmondható, hogy ebben a szakaszban jó megközelítés a helyi, valamint a hasonló kontextusban végrehajtott nemzeti és nemzetközi korábbi részvételi tervezési projektek áttanulmányozása.

A prototipizálást az összes területi partnerrel szimulálták kerekasztal módszerek alkalmazásával Münchenben, melynek során a stratégiai partnerek oktatók voltak. A területi partnerek számos módszert alkalmaztak a prototípusok kidolgozására (természetes és mesterséges komponensek felhasználásával kialakított kert vagy kiskert modellek rajzos felvázolásával). Az ebben elért eredmények ismertetésére is sor került a tapasztalatcsere során.

Az oktatási program végrehajtásának második szakaszában **a partnerek csoportos megbeszélésekre és workshopokra helyezték a hangsúlyt az ötletek és tapasztalatok megosztása érdekében.** A Blagoevgradban tartott 5. projekt találkozón egy csoportos megbeszélést tartottak, amely közvetlenül az utolsó három lépést célozta meg (monitorozás, skálázás, szisztematikus változás). A műhelyben a World Café (nyitott kávéház) módszert alkalmazták, melynek során az egyes szakaszokat egy-egy asztal képviselte. Minden egyes asztalnál egy-egy felelős oktató vezette a vitát az adott szakasról. A területi partnereknek lehetőségük nyílt **megosztani tapasztalataikat a kísérleti program során felmerült kihívásokról, reagálni egymás álláspontjára, és tanácsokat kérni a stratégiai partnerektől.** A többi partnertől kapott tanácsok hasznosak voltak a területi partnerek számára, a kísérleti program utolsó szakaszaiba történő belépést megelőzően. Ezenkívül a műhely is áttekintést nyújtott a stratégiai partnereknek a folyamatban lévő tevékenységekről.

Az oktatási program kivitelezésének eredményei

Az oktatási program keretein belül a stratégiai partnerek együttműködtek az ENVICORP Slovakia-val a „Gyakran feltett kérdések” (FAQ) fejlesztésében, amely az oktatási program egyik legfontosabb eredménye. Az alábbiakban a program végrehajtása során felmerült legfontosabb kérdések gyűjteményét közöljük:

DIAGNÓZIS:

Hogyan növelhető a szereplők közötti együttműködés szintje?

Működünk együtt a szakterületen ismert szervezetekkel és egyénekkal, és hivatkozunk rájuk, amikor új szereplőket hívunk a folyamatba. Szintén bölcs dolog, ha egy a szakterületben illetékes egyesület számára alvállalkozói megbízást adunk műhelyek szervezésére, ezzel elérhetjük azt, hogy hálózataikat a projektbe irányítsák.

ÖTLETELÉS:

Hogyan lehet megfelelő telekhez jutni a kert számára?

Ne forduljunk közvetlenül az önkormányzathoz, hanem lépünk kapcsolatba és működünk együtt a városi tisztségviselőkkel és a szakterület megfelelő szervezeteivel. A tervezést és az együttműködést kezdjük el velük minél hamarabb.

PROTOTIPIZÁLÁS:

Miért részesítsük előnyben a prototipizálást az egyedi tervezéssel szemben?

A prototipizálás egyszerű módja a kert vizuális megjelenítésének, és a szükséges változtatásokat egyszerűen megtenni bennük. Az egyedi tervek helyett a prototípusok elsődleges előnye az alacsonyabb költség, mivel nincs szükség hozzá hitelesített építésre vagy speciális tervezési programra. Ezzel ellentétben az egyedi terv elkészítéséhez tervező / építész szükséges és az egyedi tervhez kapcsolódó díjak és változtatások növelik a költségeket a tervben végrehajtandó változtatások kivitelezési nehézségével vagy összetettségével arányosan.

MONITOROZÁS:

Milyen módszereket használjunk?

A módszereknek mindig az indikátorok és a célcsoportok típusain kell alapulniuk. Számos matematikai

módszer létezik, amelyek felhasználásával adatokkal és számokkal dolgozhatunk, de ha interjúkat vagy kérdőíveket készítünk a célcsoportok tagjaival, akkor ki kell választania az igényeiknek megfelelő módszert. Például, ha a sebezhető emberekkel dolgozunk, érdemes egy érdekes és egyszerű módszert választani, és nem tanácsos felmérni a véleményét egy bonyolult nyelvezetű hosszú kérdőívvel.

KITERJESZTÉS:

Milyen előfeltételek szükségesek a tevékenység kiterjesztéséhez?

Nem minden tevékenységet kell kiterjeszteni. Az előfeltételeket gondosan meg kell vizsgálni a méretezés megtervezésekor. Értékelnie kell az ötlet vagy a projekt méretezhetőségét, vagy, hogy valamit érdemes-e növelni. Először is, határozzuk meg, mi teszi innovatívvá tevékenységét, mi teszi sikeressé és ennek mi az oka. Másodszor, mérjük fel a szükségleteket, illetve azt, hogy máshol is létezik-e nem kielégített vagy rosszul teljesített-e szükséglet. Harmadszor, értékeljük, hogy van-e a tevékenységnek elegendő szervezeti támogatása és stabilitása. Az elképzelésünk és a célok szerint építsük ki a „követők” és a szövetségek alapjait, és ezekhez mérten igazítsuk vagy mozgósítsuk az erőforrásokat. Negyedszer, mérleljük, hogy valóban elérkezett-e a megfelelő idő a méretezés alapos mértékű felmérésére.

RENDSZERSZINTŰ VÁLTOZÁS:

Milyen szempontokat kell figyelembe venni a rendszerszintű változás megkísérlése során?

- A sztázis (a rendszerek a sztázisnak köszönhetően fejlődnek)
- A hatalom (a döntéshozatali folyamat során hatalmat gyakorlunk és birtokolunk, és ez felelősséget is jelent)
- A hálózatok (a hálózatok erősebb hajlamot mutatnak a megváltozásra)
- A megvalósítás (ahhoz, hogy hatékonyan működjön, a változások bevezetését az érintett szereplőkhöz kell igazítani)

A RÉSZVÉTEL ALAPÚ VÁROSI MEZŐGAZDASÁG MEGVALÓSÍTÁSA AZ EGYES KÍSÉRLETI TERÜLETEKEN

A kísérleti területek leírása

Jernej Tiran és Drago Kladnik

Annak ellenére, hogy **az összes kísérleti terület a Duna régióhoz tartozik, számos jellemzőjükben különböznek**, mint például felszín, terület és természeti adottságok. Legtöbbjük hegyvidéken fekszik, völgyekben és medencékben, kivéve Székesfehérvár, amelynek felszíne teljesen sík, és mocsaras síkságon található. Az éghajlati viszonyok is jelentősen különböznek. A legtöbb vidéknek mérsékelt kontinentális éghajlata van, Blagoevgradot kivéve, melynek éghajlatában erős a mediterrán hatás.

Az egyes területek közötti különbségek népsűrűség tekintetében sokkal jelentősebbek, mint a természeti körülményekben.

A kísérleti területek általános jellemzői

Kísérleti terület	Alapterület (km ²)	Lakosság száma	Népsűrűség (fő/km ²)
Prága IX. kerület	13,3	57,000	4286
Blagoevgrad	621	77,000	125
Székesfehérvár	171	98,000	571
Vaslui	48	70,000	1460
Velenje	83,5	33,000	392

A népesség növekedése kétféle népességfejlődési modellt mutat. A cseh főváros, Prága tartós, de lassú népességnövekedést mutat szinte az egész 1960 utáni időszakban. Más településeken a népesség 1990-ig vagy 2000-ig nőtt. Ezt követően a lakosság száma nem változott, vagy legfeljebb 8%-kal csökkent.

Három közös **demográfiai trendet** lehet azonosítani a kísérleti területeken, és ezek összhangban állnak az Európai Unió többi részével: a születési arány csökkenése a teljes népességen belül, a népesség előregedése, valamint a népesség természetes reprodukciójának negatív irányú, vagy csökkenő mértéke.

41,6% értékkel a prágai IX. kerületben a legmagasabb a nem összefüggő beépített területek aránya. A legacsonyabb arányt Blagoevgradban (2,6% és 1,8%) mérték. Az ipari, kereskedelmi és közlekedési területek, valamint a városi zöldterületek is a legnagyobb arányban vannak jelen Prága IX. kerületében. Másrészt a mezőgazdasági területek aránya messze a legmagasabb Vaslui településen és Székesfehérváron (71,3% és 63,5%), míg az erdős és mocsaras térségek aránya Blagoevgradban és Velenjében (65,8% és 53,3%) a legmagasabb.

Az öt kísérleti területen megfigyelhető legjellemzőbb egyéni sajátosságok a következők:

- Nagy, modern lakótelepek és megszűnt iparágak Prága IX. kerületében,
- A mezőgazdaság és az erdészet továbbra is fontos szerepe Blagoevgradban,
- Székesfehérvár történelmi szerepe Magyarország középkori fővárosaként és a magyar királyok koronázási és temetkezési helyeként;
- Az erdei sztyepp típusú növényzet és állatvilág, valamint a kiemelkedően szép parkok Vaslui településen,
- Intenzív lignitbányászat Velenje fiatal városában, fontos ipari központ, amelyet kertvárosként terveztek.

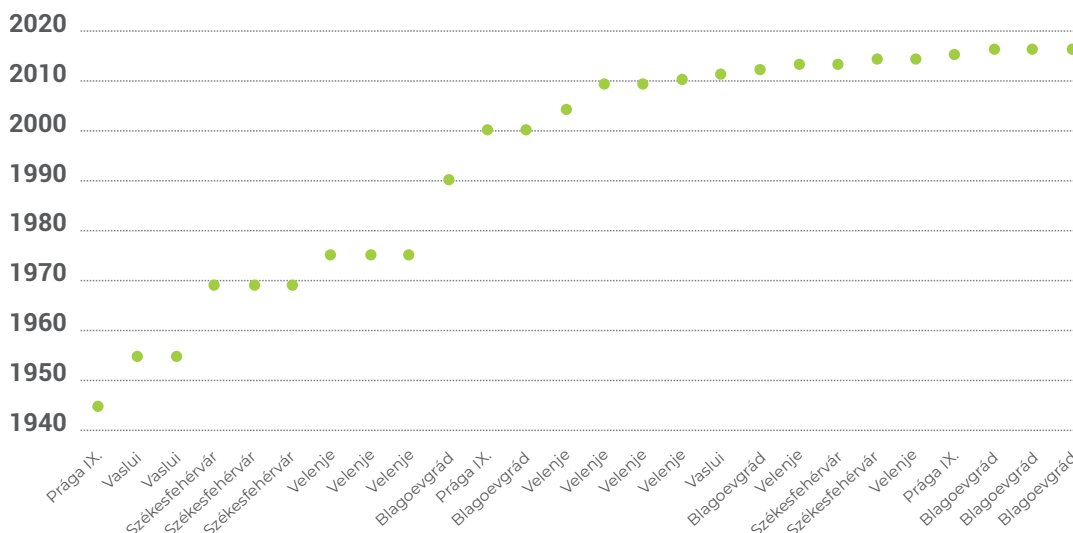

A városi és városkörnyéki mezőgazdaság jellemzői a kísérleti területeken

A városi mezőgazdaság szerepét a kísérleti területeken először a **helyi stratégiai és jogalkotási keretek** vizsgálatával lehet megfigyelni. Ebből a szempontból minden partner legalább egy, a városi mezőgazdasághoz kapcsolódó helyi dokumentumra támaszkodhat. A legtöbb dokumentum azonban nem érinti közvetlenül a városi mezőgazdaságot. Ezek (például területrendezési tervek és fejlesztési stratégiák) rendszerint közvetve érintik ezt a témát, általánosabb ügyekre koncentrálnak, mint például a mezőgazdasági földterület, vagy a zöldterületek kérdése a területhasználton belül, az élelmiszer-termelés és az önellátás. A városi és vidéki mezőgazdaság közötti különbséget nem definiálják egyértelműen. A ritka esetnek számító konkrétan a városi mezőgazdaságra vonatkozó utalásokat Velenje, Blagoevgrad és Székesfehérvár esetében találjuk meg.

Összességében jelenleg **32 városi mezőgazdasági terület** található a kísérleti területeken. Körülbelül kétharmaduk a „városi kertészet” tágabb kategóriájába tartozik, míg a harmadik harmaduk a „városi gazdálkodás” témakörébe. A kísérleti területek többsége több városi mezőgazdasági projektet is magába foglal, melyek között a városi mezőgazdaság fentebb definiált típusainak többsége is jelen van, kivéve a nem hagyományos jellegű típusokat, például a terápiás célú és kísérleti gazdaságokat. A városi mezőgazdaság legelterjedtebb típusai a parcellázott kertek, oktatókertek, rekreációs gazdaságok és helyi élelmiszertermelő gazdaságok.

A városi kertek megjelenése a kísérleti területeken

A városi mezőgazdaság nem egy közelmúltban felbukkant jelenség a Duna régióban, bár az elmúlt évtizedben új lendület figyelhető meg fejlődésében. Történelmileg az első városi mezőgazdasági helyszín a kiválasztott kísérleti területeken a Zahrádkářská kolónia volt, Prága IX. kerületében (1945). Azóta két időszakot különböztetünk meg a városi mezőgazdaság fejlődésében. A régebbi városi mezőgazdasági területeket a II. Világháború után Vaslui-ban hozták létre, míg Székesfehérváron az 1960-as évek végén, Velenjében pedig az 1970-es években. Mindhárom városban a megalakulásuk szocialista kontextusba ágyazva történt meg. A szocializmust követően a városi mezőgazdaság stagnálása az új évezredig tartott. 2000 óta az új városi mezőgazdasági projektek új és erősebb hulláma figyelhető meg a legtöbb kísérleti területen, és ez a tendencia még napjainkban is fennáll.

Az újabb városi mezőgazdasági projektek esetében a több szereplős együttműködés gyakoribb, mint a régebbieknél. A tulajdonosi struktúra inkább az önkormányzatok érdekeit szolgálja. Az átmeneti és zöldmezős területek olyan területek, amelyek művelése többnyire városi mezőgazdaság formájában történik. Ezeket a helyeket kerékpárral és személygépkocsival lehet megközelíteni, és kevésbé jellemzően tömegközlekedéssel vagy gyalog. A városi mezőgazdasági területek több mint fele nyíltan hozzáférhető, míg a mezőgazdasági területek nagy része nagyobb vagy kisebb méretű kiszolgáló létesítményekkel rendelkezik a telken.

Részvétel alapú tervezés a kísérleti területeken

Általában **sok időt és erőfeszítést igényel annak biztosítása, hogy a részvétel minden tervezési folyamat szerves részét képezze.** Négy önkormányzat (Székesfehérvár kivételével) már megvalósított egy részvétel alapú tervezési folyamatot, és két esetben ez pozitív tapasztalatnak is bizonyult.

Csoportmunka a müncheni nemzetközi tréning találkozón

Prága IX. kerületének kivételével - melynek csak a szomszédsági tervezésre van hatásköre, - mind az öt kísérleti területen (a prágai fővárosi önkormányzat felelős a stratégiai kérdésekért), a helyi közösségek részt vehetnek, és részt vesznek az önkormányzati stratégiai dokumentumok tervezésében és úgy tűnik, hogy ebből a szempontból nincs nagy különbség az önkormányzatok között. Az önkormányzatok között nagyobb a különbség a közösségi szerepvállalás eszközei használatában. A leggyakrabban használt eszközök (4 településen használatosak) a munkahelyek, a találkozók és a webes platformok; ezeket követi a szociális média és a konzultációs felmérések (3 településen használták). Általában a sebezhető csoportok kisebb mértékben vesznek részt a tervezésben

- bevonásukat Blagoevgrad, Velenje és Vaslui jelentette. Azonban csak Blagoevgrad az a település, ahol a sebezhető csoportokat testre szabottabb (és meghatározottabb) módon célozzák meg - minden csoporthoz külön műhely vagy élő laboratórium van szervezve. A kísérleti területeken a közösség bevonása a szomszédsági tervezésbe az önkormányzati stratégiai szinthez hasonló módon történik.

A **döntéshozatali folyamat minden településen túlnyomórészt „felülről lefelé” vezérelt,** ami azt jelenti, hogy az önkormányzat kezdeményez egy akciót,

amelynek célja a helyi közösségek közvetlen bevonása a végrehajtásába. Bár a **helyi közösségi szintű kezdeményezések** néhány esetben előmozdítják és ösztönzik az önkormányzat által támogatott változásokat, az önkormányzatok egyike sem támogatja a közös irányítást, melynek során a helyi közösségek és az önkormányzat egyenlő partnerek lennének. A közösség sehol sem vesz konkrétan részt az önkormányzati tulajdonban lévő városi mezőgazdasági földterületek kezelésében.

Társadalmi befogadás a kísérleti területeken

A városi mezőgazdaság a társadalmi kirekesztés számos dimenziójára találhat megoldást - azaz a termelésből, a fogyasztásból, a társadalmi interakcióból és a politikai elkötelezettségből történő kirekesztésre. A tevékenységek lehetőséget biztosítanak a **társadalmi interakció** számos formájára is.

Városi kertészet Blagoevgradban

A sebezhető csoportok, amelyeket projekt partnerek származási helyén érvényben lévő szabályoknak megfelelően definiálnak, az idősek, a munkanélküliek és az alacsony jövedelműek. Néhány sebezhető csoport már foglalkozik kertészkedéssel, de főként a családi kertekben. Emellett a Duna-régióban számos olyan vállalkozás és mechanizmus létezik, amelyek a sebezhető csoportok foglalkoztatását vagy alkalmazását támogatják. A sebezhető csoportok szakosodott vagy rendszeres formában is részt vesznek az oktatásban. A formális rendszerű oktatás mellett másfajta oktatási programokon is részt vehetnek. Bizonyos sebezhető csoportok jogosultak szociális transferekre, és vészhelyzetekben további segítséget is kapnak. Az önkormányzatok mellett számos helyi, nemzeti vagy nem-

zetközi civil szervezet és egyesület is együttműködik velük. A társadalmi befogadást a jogszabályok és a helyi stratégiák is támogatják. Továbbá az önkormányzatok alapvető eszközöket biztosítanak a fizikai alkalmazkodáshoz: átmeneti szállásokat, biztonságos házakat, szakmai segítségnyújtást a mozgássérültek számára, a kommunikáció megkönnyítését (akadálymentesített weboldalak) látás sérültek számára, valamint a siketek (jelnyelv) és a romák számára (helyi roma nyelv). A sebezhető csoportoknak általában pozitív a tapasztalatuk a társadalmi befogadással kapcsolatban.

Fenntartható városfejlesztés

A városi mezőgazdaság jelentősen elősegíti a fenntartható városfejlesztést. Minden partner székhelyén rendelkeznek legalább egy olyan helyi dokumentummal, amely ösztönzi a fenntarthatóságot, azonban a fenntartható fejlődés paradigmája csak a velenjei és a székesfehérvári térségben került elfogadásra, viszont csak az utóbbi városban kezelik a városi mezőgazdaságot a **nagyobb fenntarthatóság elérésének** egyik eszközként.

Beltéri kert egy napközi otthonban Blagoevgradban

Gazdasági szempontból a városi kertészet fejlesztése többé-kevésbé a kezdeti szakaszban van. A városi kertészetben érintett lakosság becsült aránya a legtöbb esetben nem éri el az össznépesség 1%-át. Feltételezhetjük, hogy a városi kertészkedéssel foglalkozók tényleges száma ennél jóval magasabb, különösen akkor, ha figyelembe vesszük a családi kerteket. Blagoevgradban, Velenjében, Vasluiiban és Prága IX. kerületében a helyi gazdaságba való integráció a helyi szabadtéri piacok révén valósul meg, amelyek általában hetente egy alkalommal üzemelnek.

A városi kertészet a kísérleti területeken szociális szempontból fejlettebb szinten áll. A kísérleti területeken a városi kertészetnek, mint oktatási módszernek a használatára két kiemelkedő példa is akad: a „Zornitsa” Fogytékos Gyermekgondozási Központ és a *Tvoriltsi* Természetiskola minden gyermek számára; mindkettő a Blagoevgradi önkormányzatban található. Hasonló példát láthatunk Velenjében, ahol az általános iskolákban 7 db magas mennyezetű oktatási célú park került kialakításra.

Nagyon kevés az olyan mezőgazdasági tevékenységek száma, amelyek a fenntarthatóság környezeti szempontjait is figyelembe veszik, annak ellenére, hogy a projekt partnerek általános ismeretekkel rendelkeznek a városi kertészet környezeti potenciáljáról. A gyakorlatban az ökokertészeti módszerek érvényesítését csak Velenje és Székesfehérvár jelentette. Hulladékgazdálkodási szempontból egyetlen jó gyakorlatot jelentettek Velenjéből, ahol a helyi közösség megszervezte a hulladékok újrahasznosítását a parcellázott kertekben és felhasználja azokat komposztáló létrehozására.

Hirdetőtábla a Kunta Kinte kertben Velenjében

A városi mezőgazdaság egységes módszertanának tesztelése

Nela Halilović

A kísérleti programok célja az volt, **hogy teszteljék a partnerség által korábban a projektben létrehozott részvételi városi mezőgazdaság közös módszertanát.** A területi partnerek helyi partnerségeket hoztak létre, amelyek fő feladata a cselekvési tervek kidolgozása és végrehajtása volt. Öt kísérleti területen: Blagoevgrad (Bulgária), Prága (Csehország), Székesfehérvár (Magyarország), Vaslui (Románia) és Velenje (Szlovénia) **részvételen alapuló és befogadói megközelítéssel** készítették el cselekvési terveiket. Ez utóbbi révén összefogást teremtettek a közigazgatás szereplői és a kirekesztés által veszélyeztetettek között, és így a felülről lefelé és az alulról felfelé irányuló megközelítések között konszenzus jött létre.

A kidolgozott cselekvési tervek célja az volt, hogy új **részvétel alapú irányítási modellt eredményezzenek, valamint egy új városi / városkörnyéki kertet hozzanak létre, vagy egy meglévőt irányítsanak a célcsoportok aktív bevonásával és együttműködésével.** A kirekesztés által veszélyeztetett közösségek aktívan részt vettek az akcióterv készítési folyamatban. Meghatározták saját társadalmi és gazdasági elkötelezettségük modelljeit (pld. szabadidős és közösségi épület, szociális vállalkozás, regionális élelmiszer-termelési és ellátási láncok éttermek számára, tanulási helyek, kommunikáció és / vagy kritizálás, alternatív közterülethasználat stb.) a város stratégiai irányvonalai mentén.

Velenje önkormányzata, a tevékenység vezetője, előkészítette a cselekvési tervek kidolgozására és végrehajtására vonatkozó iránymutatásokra vonatkozó sablonját, amely a cselekvési tervek elkészítésének alapja volt. Minden partner legalább három részvétel alapú műhelyt vezetett. A stratégiai partnerek folyamatosan támogatták a cselekvési terveket az innovatív oktatási program során. Minden cselekvési tervnek az alábbi szakaszokat kellett tartalmaznia:

NULLADIK SZAKASZ:

Az első cselekvési terv tervezetének elkészítése

Minden partnernek meg kellett szerveznie az első belső megbeszélését a helyi partnerség képviselőivel a cselekvési terv első tervezetéről. A találkozón megvitatták az egyes szakaszok megvalósításának tervezett lépéseit egyéni sajátosságaiknak megfelelően. Minden egyes szakaszhoz kapcsolódóan a hatásköröket, a módszereket és az ütemezést vitatták meg.

ELSŐ SZAKASZ:

Elemzés

Minden területi partner összegyűjtött minden olyan információt, amely telephelyükön a kísérleti programok végrehajtásával kapcsolatos aktuális helyzetről szól. Ezek a szigorúan statisztikai adatok mellett az értékelési kérdőívek eredményeit is tartalmazták. Ellenőrizték és értékelték a keretfeltételeket és a szakpolitikai eszközök tervezett fejlesztését (pld. új szabályozás, aktualizált területrendezés). Az ajánlott módszerek közül azokat választották ki az iránymutatásokból, amelyek a legjobban megfeleltek műhelyekre vonatkozó feltételeiknek.

MÁSODIK SZAKASZ:

Ötletelés

Ez a szakasz az ötletek, a tudás és az elvárások megosztását célozta meg, hogy a résztvevők képesek legyenek választani a különböző lehetőségek közül. Az ötletelés a problémák és megoldások közötti átmeneti szakasz, és átfogó elemzésként értelmezhető. Az ötletelés során a partnerek a helyi partnerség képviselőivel együtt más helyi szintű, olyan helyi érintett szereplőket is meghívott a kísérleti program megvitatására, akik sebezhető csoportokkal dolgoznak. A műhely célja az volt, hogy bemutassa az elemzést és felhívja a figyelmet a problémára, amelyet a kísérleti programok végrehajtásával kell megoldani.

HARMADIK SZAKASZ:

Prototípezés

A prototípus készítésének szakaszát a jövőbeli felhasználók visszajelzéseinek összegyűjtésére szánták, amíg a kísérleti programok még a tervezési szakaszban vannak. Ezt a szakaszt további két (és több) műhely követte, melyeket a célcsoportokkal - a városi kertek jövőbeli felhasználóival - tartottak meg.

A műhelymunka során a résztvevők kidolgoztak egy konkrét tervet, amely magában foglalta a városi me-

zőgazdaság helyszínének mikrokörnyezeti elhelyezkedését, tervezését stb. A műhelyek számára minden partner kiválasztotta a helyi körülményeinek leginkább megfelelő módszert.

NEGYEDIK SZAKASZ:

Monitorozás, Kiterjesztés és Elterjesztés

A negyedik szakasz célja a kísérleti programok jövőbeli tervezése volt. A kísérleti programok sikeres megvalósításának folytatása érdekében a helyi területeken fontos megtervezni a rendszeres tevékenységeket, kijelölni a felelős személyzetet és eszközöket az előrehaladás nyomán követésére. Ez a méretezés szempontjából is fontos. A résztvevők megpróbálták megjósolni más projektek hatását.

ÖTÖDIK SZAKASZ:

Rendszerszintű változás

Végül, de nem utolsó sorban fontos leszögezni, hogy a rendszerszintű változás egy végső szakasz, amelyben a partnereknek végig kellett gondolniuk a tanulságokat, valamint azt is, hogyan változtathatják meg a rendszert a cselekvési tervek során szerzett ismeretek és a kísérleti programok végrehajtása által. A városi mezőgazdaságnak nem szabad a városi kertekkel bezárólag véget érnie, hanem sokkal inkább a benne résztvevők társadalmi rendszerben elfoglalt helyzetének megváltozásával.

A cselekvési tervek kidolgozása során a területi partnerek legalább három részvételen alapuló **műhely tartottak meg**, és ezeknek az eredményei alapján az érintettekkel folytatott intenzív együttműködés eredményeként elkészítették a helyi cselekvési tervüket. Az egyes cselekvési tervek eltérnek egymástól az adott kísérleti terület adottságainak függvényében, és helyi nyelven íródtak. **A cselekvési tervek kidolgozása a kísérleti programok központi kérdése**, mivel a közigazgatás szereplői képesek voltak a nemzetközi tanulási környezetben szerzett tudásukat hasznosítani, és ugyanakkor a kirekesztés veszélyének kitett közösségek képesek voltak kiemelni és követni ötleteiket a városi mezőgazdaság helyi projektjein dolgozva. A kísérleti programok hozzájárultak a sebezhető és marginalizált csoportok társadalmi-gazdasági integrációjához és a jobb városi környezet megteremtéséhez, amelyek tulajdonképpen a projekt konkrét célkitűzései.

A Paletka közösségi kert a Cseh Köztársaságban, Prága IX. kerületében

Barbora Kvačková

Prága IX. kerülete egyedülálló lehetőséget teremtett egy közösségi kert létrehozására, ahol a fő cél az, **hogyan stabilizálja és erősítse a sebezhető célcsoportot:** a gyermekes anyákat. A projekt cselekvési tervének végrehajtásának egyes szakaszai eltérően mentek végbe. Ebben az esetben az elemzések, az elképzelések, a prototípusok készítése és a monitorozás szakaszai komoly problémák nélkül zajlottak, a sebezhető csoportokkal való együttműködés és a helyi partnerségek többnyire zökkenőmentesek voltak, és a projekt csapat értékes eredményeket ért el. A kiterjesztés és a rendszerszintű változások szakaszai azonban sokkal nehezebben voltak kivitelezhetők. Ebben az esetben ezekhez a szakaszokhoz sok kísérlet és bizonytalanság kapcsolódott. Ezen a ponton nehéz megítélni az utolsó két szakasz eredményeit, mert az eredmények inkább hosszú távú jellegűek.

A célcsoport, vagyis a sebezhető csoport elsősorban a **gyermekes egyedülálló anyák.** Ezt a meglehetősen nagy számú tagsággal rendelkező csoportot választották célcsoportnak a prágai 9. kerületben, abban a reményben, hogy egy közösségi kert új módja lehet a tagok megerősítésének és egyesítésének. A közösségi kert tökéletes hely az idő eltöltésére, esetleg hasonló problémákkal és igényekkel rendelkező új emberekkel együtt történő tanulásra és találkozásra, mert a zöld és a forgalomtól mentes terület biztonságos teret nyújt társadalmi interakciók kialakítása számára. Mindazonáltal lehetőség van arra, hogy **bővítsék a célcsoportot, és bevonják az időseket** a közeli időotthonból, valamint a **szomszédos óvoda gyermekeit,** hogy oktatás-ban részesítsék őket az élelmiszertermelésről.

A kísérleti programba különféle érintett szereplőket vontak be, akik mindannyian részt vettek a projektben. A fentiekben leírt sebezhető csoportok mellett jelentős partnerségek alakultak ki a projekt során. Például egy partnerség a Kokoza civil szervezettel, egy olyan új civil szervezettel, mely célul tűzte ki egy az összes közösségi

kertet átfogó hálózat létrehozását a Cseh Köztársaságban; velük a know-how és a kiterjesztési lehetőségek miatt alakítottunk ki kapcsolatot. Jó együttműködés jött létre a Knoflík szülészeti központtal, amely már nagyszerű prágai lakossági hálózattal rendelkezett Prága IX. kerületében, különösen a gyermekes anyákkal, de ők nem tudták a szabadidejüket eltölteni kinn a szabad levegőn, növények termesztésével. A projektcsapatnak jó kapcsolata van a **Pod Krocínkou óvodával** is, amely kényelmesen elérhető távolságban található a **közösségi kert** mellett. A gyerekeknek lehetőségük volt arra, hogy a szabadban tanuljanak a vetőmagok ültetéséről, öntözésről, növénynevelésről, szüretelésről és az élelmiszer-ciklusról.

A kiválasztott sebezhető csoport támogatása érdekében (az ajánlott módszerek alkalmazásával) felismerték, hogy egy közösségi kert lenne a legmegfelelőbb típusú városi mezőgazdasági projekt a csoport számára. A kert kialakításához **egy olyan helyre volt szükség, ahol a sebezhető csoport kellemesen, biztonságban érezte magát, és eltölteni az időt azonos érdeklődésű és társadalmi pozícióval / szükségletekkel rendelkező emberekkel.** A közösségi kertnek az oktatás és a tudás és a készségek terjesztésének helyszíne is kell lennie. Ráadásul a cél az volt, hogy a kert legyen olyan hely, ahol a sebezhető csoport hálózatot hozhat létre, és természetes módon építhet közösséget.

Nyitott Műhely – Hangulattábla tevékenység (a Pod Krocínkou Óvodában)

A cselekvési terv összeállítása során számos nyitott műhelyt rendeztek, ahol különféle tevékenységet hajtottak végre, felhasználva a különböző érintett csoportok képviselőinek jelenlétét, annak érdekében, hogy jobban megértsék egy adott csoport szükségleteit. A tervezés legérdekesebb része volt **a kert prototípezése különböző anyagokat használó csoportokban az elvárások vizuális megjelenítése érdekében**. Ezt követően a csoportok átmentek másik csoportokba, megtekintették és értékelték a többi csoport tervezetét is a kertről. Kiderült, hogy a csoportok ötletei és igényei meglehetősen hasonlóak voltak.

Az egyik legnagyobb kihívás **a prágai IX. kerületi lakosok és az önkormányzat hatóságai közötti kommunikáció javítása volt**. A legmagasabb teljesítménynek tekintik az önkormányzatok képviselőinek a nyitott műhelyeken való részvételi hajlandóságát és a sikeres közönségtalálkozók növekvő számát. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az önkormányzat hirtelen rendszerszintű változást indított. Ez a kiigazítás nagyon lassan megy végbe, és önmaga is formálja, módosítja az önkormányzat igazgatási gyakorlatát. Mostanára a helyi önkormányzati képviselők ezt a közösségi kertet egy olyan jó projektként értékelik, mint amelyet készek támogatni a jövőben.

A Paletka közösségi kert ünnepélyes megnyitója

Egy jól működő közösségi kertet alakítottak ki megfelelő módon. A kert ágyások tulajdonosai többsége a sebezhető csoport tagjai. Az óvoda gyerekei szintén szerepelnek tulajdonosként, és az egyik kerti ágyás az idősek otthonáé. Ennek erősítenie kell az idősek társadalmi beilleszkedését. Emellett a kert sikeresen szerepelt egy prágai rendezvényen (*Zažít město jinak - Tapasztalja meg a várost másképp*) az ismertség növelése érdekében. A tervek szerint a kerti koordinátorok tovább folytatják a kiterjesztést és a hálózatépítést. Az egyik fő eredmény az, hogy a sebezhető csoport tagjai és az önkormányzat képviselői között több közgyűlésen is kielégítő kommunikáció jön létre - az önkormányzat és a sebezhető csoportok tagjai közötti sikeres ösvény épült ki a további kommunikációs felé - és e kölcsönös kapcsolat révén bizalmat építettek ki és egyre jobban megértik egymást.

Közösségi kert létrehozásához a legfontosabb előfeltétel az önkormányzati szintű támogatás. Ez a fajta támogatás (leginkább a földterülethez jutás, jogsegély) a közösségi kert kialakításához szükséges alap. A hatékony kezdet egy másik nagyon fontos előfeltétele a közösség közötti együttműködés fejlesztése a közösséget segítő és támogató területeken. Ha több partner is van, könnyebbé válik a közösségi kert fenntartása és továbbfejlesztése. Amint azt egy közösségi kert létrehozása során fedezték fel, elengedhetetlen, hogy megtalálják és felfedezzék a sebezhető csoport / célcsoport olyan tagjait, akik átvállalják a felelősséget, és közösen művelik a közösség kertjét. Fontos, hogy az egyes tagok felelőssége legyen a kert sikeres művelése / kezelése, és a csoport vezetőinek tekintsék magukat.

Városi kertek kialakítása a szlovéniai Velenjében

Nela Halilović

A velenjei városi kertek fejlesztésére vonatkozó cselekvési tervet 2018 augusztusában dolgozták ki a városi mezőgazdaság a város megváltoztatásáért - cselekvési terv a közösségi kert létrehozására című részeként. A cselekvési terv azzal a céllal készült, hogy **a leendő felhasználók - a sebezhető társadalmi csoportok - elképzelései alapján közösségi kertet hozzanak létre** a részvételi megközelítés részeként. A megvalósítás során követték a projekt keretében kidolgozott cselekvési tervezési iránymutatásokat.

A cselekvési terv kidolgozásának kezdeti szakaszában **a helyi partnerséget** két olyan helyi szervezet hozta létre, amelyek a marginalizált csoportokkal együtt dolgoznak a Velenje-ben - az Élethosszig Tartó Tanulási Egyetemén és az Ifjúsági Barátok Szövetségében - külső szakértőkkel együtt a tájépítészet területén. A cselekvési tervek előkészítése során minden szakasz végrehajtására ütemtervet készítettek, melynek során minden egyes partner tevékenységeit és felelősségi körét rögzítették. Mindhárom szervezet összegyűjtötte **a városi kertészkedésre, az adott társadalmi réteg helyzetére vonatkozó, valamint Velenje jelenlegi területrendezési irányítási modelljéhez szükséges adatokat**. Együttes munkával elkészült egy rövid leírás az önkormányzat jelenlegi állapotáról.

Az elemzést követően megszerveződött az első műhely Velenje sebezhető csoportjaival foglalkozó szervezetek képviselőivel - ezek a Fiatalbarátok Szövetsége, az Ifjúsági Központ, az Élethosszig tartó tanulási Egyeteme, az Óvoda, az Időgondozási Központ, a Hajléktalanellátó Központ, a Pszichés Rendellenességekben Szenvedők Társasága stb. A műhelymunka első elméleti részének célja az volt, hogy bemutassa a projekt témaköreire vonatkozó elemzések eredményeit - kertészet, fenntartható fejlődés, társadalmi feltételek és részvételi tervezési megközelítés.

A kapcsolódó témákhoz kötődő **bevált gyakorlatok** bemutatására is sor került. A műhelymunka második részének célja az ötletelés volt, amely tulajdonképpen a

problémák és a megoldások közötti átmeneti szakaszt jelenti. A résztvevők döntötték el, hogy milyen módszereket alkalmaznak a sebezhető csoportok kertészetbe történő bevonására. A megbeszélések révén a projektcsapat megismerhette a városi kertészkedésről alkotott véleményüket, mely módszerként szolgál a társadalmi szempontból sebezhető sérülékeny döntéshozatali és területi tervezésbe való bevonására a fenntartható fejlődés eléréséhez.

Elmetérkép alkotás az érintettekkel arról, hogy miért érdemes részt venni a városi kertészkedésben

A prototipizálás szakaszában három műhelymunka zajlott le a sebezhető csoportokkal, mint a városi kertek leendő felhasználóival, azzal a céllal, hogy egy konkrét tervet dolgozzanak ki a leendő közösségi kertekre vonatkozóan. Az összes műhely **informálisan** szerveződött, szigorú alaki követelmények nélkül, **annak érdekében, hogy a résztvevők kényelmesen érezzék magukat és növelhessék elkötelezettségüket**. Az első műhelyben a projektcsapat beszélgetett a bevándorlókkal álomkertjükéről - mit ültetnének, és ők ötleteik megismertetése mellett megtanultak néhány új szlovén szót is. A második műhelyben épültek az „álomkert” modellek az egyes nemzedékeket vegyesen tartalmazó csoportokban. A harmadik műhelyben a kertek a szabadban épültek, annak érdekében, hogy megismerjék a közösségi kert pontos helyszínét. A projektcsoporthoz több mint 150 emberrel, bevándorlókkal, gyermekekkel, fiatalokkal, idős emberekkel stb. beszélgetett, és ez volt az egyik legfontosabb mozzanat az új városi kertek kialakításának folyamán.

A közösségi kert többgenerációs részvétel alapú tervezése

Az első terv a két nagyobb közösségi kert fejlesztésére a résztvevők igényeihez igazodott. Közösen úgy döntöttek, hogy az egyik nagy közösségi kert az egyik helyi partner, a Velenjei Ifjúság Barátai Szövetsége székhelye előtti telken fog megépülni, míg egy másik, szétszórta elhelyezett kert, magas ágyásokkal egy másik intézménycsoport előtt, azok egyedi igényeinek megfelelően, - ez pedig Velenje helyi óvodája, idősgondozási központja és különleges bánásmódot igénylő gyermekek iskolája. Ezenkívül az önkormányzat megpróbál néhány vetőmagot, új berendezést stb. beszerezni olyan szervezetek számára, melyek rendelkeznek már kerttel - ezek a hajléktalanellátó központ és az ifjúsági központ. A műhelyeken kívül további **találkozókat szerveztek** az érintettekkel, azzal a céllal, hogy mélyebb betekintést nyerjenek a munkájukba. Minden egyes kert **a résztvevők szükségleteinek megfelelően kerül kialakításra**, például van amelyiket csak gyógynövényekkel, másokat különböző zöldségekkel vagy virágokkal vetnek be. a sebezhető csoportok és a szakértők együtt döntöttek a kertek pontos elhelyezéséről, és további adminisztratív ügyekről - azaz a jövőbeli irányítás és tulajdonlás kér-

déseiről - garantálva ezzel azt, hogy a kertek a projekt befejezése után is fennmaradjanak.

Minden elvégzett műhely után jelentés készült az eredmények elemzésével. A jelentés általános adatokból állt össze - a résztvevők száma, az alkalmazott módszerek, az eredmények és a műhelymunka során elvégzett értékelés alkották. A projektcsapat mindegyiket figyelembe vette a következő műhely megtervezése során.

Az egyetlen helytelen dolog az volt, hogy **az ötletek megvalósítását nem rögtön a tervezés után végezték el, amikor a résztvevők motivációja a legmagasabb szinten állt.** A projektcsapat kapcsolatot tart fenn a sebezhető csoportokkal és a kertek hivatalos megnyitásának napja - 2019. április 22., a Föld napja - előtt minden intézmény kiülteti saját növényeit az adott növény gondozásának szakértőivel egyetemben. **A promóció már megtörtént,** és az eredmények intézményi identitása már megszületett, amely nemcsak a kertekben, hanem sok városi lakos otthonában is látható lesz, egy ültetési naptár formájában mely az „erkélyes városi kert” létrehozására ösztönöz. A velenjei kísérlet program nagy energiabevitel mellett teljesítette a projekt célkitűzéseit: a közintézmények kapacitásának javítása, a sebezhető / marginalizált csoportok társadalmi-gazdasági befogadásának növelése és a zöld városfejlődés támogatása a városi mezőgazdaság új formái révén.

Az érintett szereplők, a döntéshozók, a sebezhető csoportok és a szakértők - **mindegyike sok új dolgot és módszert tanult meg,** leginkább azért, hogy támogathassa a lakosság bevonását a döntéshozatali folyamatokba. Másrészt a lakosságot arra biztatták, hogy vegyen aktívan részt az ilyen típusú folyamatokban. Kiepült az önkormányzat kapacitása, és még akkor is, ha az önkormányzat már évek óta próbálkozik a részvételi tervezési megközelítés megvalósításával, mindez bővül most a projektből származó ismeretekkel is.

Közösségi és oktatókert a tanulási és viselkedési nehézségekkel küzdő diákok számára Székesfehérváron

Szalók Máté és Bende Csaba

A Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség (KDRIÜ) valósította meg a magyarországi kísérleti tevékenységet Székesfehérváron. A gazdag történelmi hagyományokkal rendelkező város Fejér megye székhelye és a környező területek gazdasági központja. A gazdasági fellendülésnek köszönhetően a város gyorsan fejlődik, amelyben az önkormányzat aktív szerepet játszik.

A projekt korábbi kutatásai alapján **próbálkoznak a polgárok bevonására a döntéshozatalba Székesfehérváron**, azonban ezek a kísérletek nem alapulnak át-fogó stratégián, és ritkán foglalkoznak speciális célcsoportokkal, mint például a sebezhető és marginalizált csoportok. Városi mezőgazdaság létezik a városban; ez azonban nem a várostervezési stratégiák közvetlen része, és kevéssé tekinthető a társadalmi és gazdasági integráció eszközének. A magyar kísérleti program célja a székesfehérvári AgriGo4Cities részvételen alapuló városi mezőgazdaság módszertanának vizsgálata **a célcsoportok széles körének bevonásával, és ennek eredményeként egy modellt kíván nyújtani a döntéshozók és más érintett szereplők számára.**

Székesfehérváron a magyar partnerek együtt dolgoztak az Arany János Iskolával a kísérleti tevékenység elvégzéséhez. Ez egy középiskola, amely számos szakképzési programot kínál tanulási és viselkedési nehézségekkel küzdő gyermekek számára; némelyikük közvetlen vagy közvetett kapcsolatban áll a városi mezőgazdasággal olyan területeken, mint a kertészkedés, a virágüzlet és a konyhai személyzet képzése. Az iskola igényeinek feltárását és a projektben rejlő lehetőségek összehangolását követően a helyi partnerség úgy döntött, hogy **egy közösség- és oktatási kertet hoz létre, amely a mindennapi oktatásban felhasználható, és közösségi térként is szolgálhat** az iskola diákjai számára. A müncheni nemzetközi tréning fontos lépés volt a kísérleti projekt megkezdése előtt; nagyon hasznosnak és ered-

ményesnek bizonyult, hogy a helyi partnerek néhány képviselője részt vett a képzésen, és ezáltal segítséget nyújthatott a kísérleti program tervezési szakaszában.

A kísérleti program végrehajtása során a KDRIÜ az AgriGo4Cities iránymutatásait követte, és ezek alapján három műhelyt szerveztek a kert tervezéséhez. Az első műhelymunkán az iskola képviselői, a városi tisztségviselők, a város karbantartási szolgálatának képviselői és a civil szervezetek képviselői gyűltek össze annak érdekében, hogy egy közös elképzelést alakítsanak ki, és megvitassák a kísérleti program során következő lépéseit, leginkább azt, hogy ebbe a tanulókat milyen módon vonják be.

A kert prototípusának elkészítése

A második műhelyre - a partnerszervezetek képviselői mellett - a KDRIÜ meghívta a kert végső felhasználóit és kedvezményezettjeit. Az indítási szakaszban a műhely vezetői megpróbálták **barátságos környezetet teremteni** egy rövid és színes bemutatóval a közösségi és oktatási kertekről. Ezután a diákokat csoportokra osztották, és együtt dolgoztak a meghívott érintett szereplőkkel az ideális városi kert **prototípusának elkészítésén**. Ehhez a tevékenységhez különböző anyagokat (színes papírokat, matricákat stb.) szereztek be a kreatív munka elősegítésére. A **kreatív műhely** sikeresnek bizonyult, a résztvevők élvezték a közös munkát, és kifejlesztették a diákok által felvázolt prototípus-kerteket.

A harmadik műhely keretében a KDRIÜ egy rövid túrát szervezett a résztvevők számára a székesfehérvári két közösségi kert egyikében. Ennek a tevékenységnek a célja az volt, hogy lehetőséget adjon számukra a ker-

tészeti munkák kipróbálására, megkedveltetni velük a kertészmunkát, ötleteket adni a közösség és a kísérleti program következő szakaszában létrehozandó oktatási kert vezetéséhez.

A műhelymunkák eredményei alapján meghatározták a kert végső elrendezését és a létesítmény munkatervét. Meg kell jegyezni, hogy a **részvétel alapú megközelítést a kert kialakítása során is hangsúlyozták**. A résztvevő diákok és más érintett szereplőkkel a projektcsoporttal együtt építették a kertet, és ez nagyszerű alkalom volt a projekt résztvevői **motiváltságának erősítésére**. Az együttműködés kulcsfontosságú kérdés volt az egész kísérleti program során; ebben a szellemben a kert épületeit a helyi vállalatok adományozták.

Közös erővel a kis közösség és az oktatókert egy nap alatt felépült. A KDRIÜ a folyamat sikerének megünneplésére és az eredmények terjesztésére szervezte meg az ünnepélyes megnyitó napot a kertben, melyre mindenkit meghívott, aki részt vett a tervezési és építési szakaszban. Rajtuk kívül a KDRIÜ meghívta a helyi médiát, valamint Székesfehérvár többi iskolájának diákjait is.

Néhány hónappal a kert létrehozását követően a projektcsoport rövid felmérést végzett a tanulók körében.

A felmérés alapján arra a következtetésre jutottak, hogy a diákok élvezték a kert tervezését és építését. **Gyakran meglátogatják iskolai napokon, ápolják, és a tanórákat is tartanak a kertben**. A kert létrehozását követő időszakban a célcsoportokkal való kapcsolattartás fontos, mert segít fenntartani a lelkesedést, és lehetővé teszi a projektcsoport számára, hogy **figyelemmel kísérje a folyamat hosszú távra kifejtett hatásait**.

A székesfehérvári kísérleti projekt sikeres kis léptékű projekt volt, amelynek során tesztelték a részvételi városi mezőgazdaság AgriGo4Cities módszerét. A kísérlet sikeres volt, a levont tanulságokat fel lehet használni és hasznosítani a **részvétel alapú tervezést a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés előmozdítása érdekében**. Egyrészt a **részvétel alapú tervezési módszerek, amelyek különös figyelmet fordítanak a sebezhető csoportok bevonására, a városi tervezés hatékony eszközévé váltak**, amelyet a jövőben különösen a szomszédsági tervezés esetében lehetett felhasználni. Másrészt a **fenntartható városfejlesztéshez kapcsolható városi mezőgazdaságot népszerűsítő lehetőségek kihasználhatók** oktatási kertek létrehozásával az iskolaudvarokon. Az AgriGo4Cities kísérleti akció egy kis léptékű projekt volt, de az eredményekre építve hozzájárulhat a szélesebb léptékű társadalmi és környezeti célok eléréséhez.

A kert megnyitó ünnepsége

Kertészkedés mindenkinek a romániai Vaslui településen

Stefan Dudau, Bogdan Ciubotaru and Cristina Dumbravă

A cselekvési terv kidolgozása során a Vaslui önkormányzat az AgriGo4Cities projekt korábbi eredményeire támaszkodott. A részvételen alapuló városi mezőgazdaság koncepció és a nemzetközi tréning elősegítették a projektcsapat számára a kísérleti projekt végrehajtását, amely **az érintettek széles körének** bevonásával ment végbe: ezek az önkormányzat kapcsolódó szervezeti egységei, a szociális szolgálatok, valamint a fiatalok és az idősek tanácsadó testületei voltak.

A projektcsoport részt vett a müncheni **nemzetközi** tréningben, ahol a cselekvési terv alapjai bemutatására került sor. A résztvevők kidolgozták a cselekvési tervet, amely egy kiválasztott témát tartalmazott - Kertészet mindenkinek - az érintett szereplők listáját és érintettségük területeit, a cselekvési terv tervezett időtartamát (a pályázati űrlapon feltüntetett célkitűzések eléréséig). A csapat előkészítette **egy beszámolót a vaslui-i városi mezőgazdaság jelenlegi helyzetéről, és megjelölte az általa kiválasztott célcsoportokat**. Beállították a kezdeti kimeneti mutatókat, és megtervezték a kitűzött célok eléréséhez szükséges tevékenységeket. Emellett felsorolták mindazokat az inputokat, mint például a pénzügyi, emberi és anyagi erőforrások, melyek szükségesek a részvétel alapú tervezési folyamat végrehajtásához.

A kísérleti program cselekvési tervének kidolgozása és végrehajtása az alábbi célok elérésére irányult:

- Az intézményi gyakorlatok javítása,
- Játszóter építése a tanuláshoz,
- Az ételkészítés beszerzése és értékesítése a sebezhető csoportok számára,
- Tudás és tapasztalatcsere,
- A sebezhető csoportok társadalmi integrációja,
- A sebezhető csoportok egyesületének megalakítása.

A kísérleti program első lépéseként mélyrehatóbb elemzést készült a cselekvési terv lehetséges hatásairól az idősek és a gyermekek köréből álló célcsoportokra.

Megfigyeléseink szerint sok idős felnőtt erősen önálló maradt, mások azonban nagyobb gondosságot igényelnek. Az a tény, hogy az idősek általában nem tartják meg a munkahelyüket, számukra pénzügyi kihívásokat jelenthet. Számos kihívással szembesülnek életük késői szakaszában, de nem szabad hagyni, hogy öregkorukra elveszzen a méltóságuk. A projekt révén a Vaslui Önkormányzat megpróbálja **fenntartani és egyúttal visszaszerezni az idősek méltóságát, amit az egész életük és az elért tudásuk alapján megérdemelnek**.

Cselekvési terv készítő műhely időskorúakkal

A gyerekek bevonásával a kísérleti program arra törekedett, hogy támogassa szociális **készségeik fejlesztését, amelyek magukban foglalják az értékeket, a tudást és a készségek elsajátítását**, és ezzel lehetővé téve számukra, hogy hatékonyan kapcsolódjanak másokhoz, és pozitív módon viszonyuljanak a családjához, az iskolához és a közösséghez. Az erős kulturális identitás megteremtése növeli a gyermekek önismeretét, és elősegíti a kapcsolat és valakihez való tartozás érzését. A gyerekek kulturális identitását ápolják, amikor saját kulturális hagyományaikról tanulnak, és amikor a körülöttük lévő emberek tiszteletben tartják kulturális értékeiket. A gyerekek megtanítása a kultúrák közötti különbségekre és különbségek tiszteletben tartására és elismerésére tehát ezért nagyon fontos minden gyermek társadalmi fejlődéséhez.

A kisebbségi kulturális csoportokból származó gyerekek az iskolában és az otthonukban megszokott szokások és elvárások közötti különbségekkel szembesülhetnek. A nem elismert különbségek, vagy a figyelmen kívül hagyott és minimális kulturális hagyományok negatívan befolyásolják a gyerekek kulturális identitását és másokhoz való kötődését.

Cselekvési terv készítési műhely gyermekekkel

Az érintettek és az említett sebezhető csoportok képviselői bevonásával a Vaslui Önkormányzat 3 workshopot szervezett a Buna Vestire Idős Klubban és a Bucuria Idősek Napközijében. A két intézmény a Vaslui Önkormányzat Szociális Támogatási Osztályának irányítása alatt áll. Az érintettek otthonában tartott műhelyek szervezésével és **egy ismerős és kényelmes környezet** megteremtésével könnyebbé vált a célcsoportok bevonása. A műhelyek fő eredménye a főbb érintettek motiváltságának megteremtése a városi mezőgazdaság iránt. Nekik lehetőségük volt egy hasonló kertről szóló előadáson részt venni, kérdéseket feltenni és képzeletbeli kertjüket bemutatni egy olyan hasonló városi mezőgazdaság gyakorlatával kapcsolatban, melyben ők is részt fognak venni.

A műhelymunka során sok új ötlet merült fel, és sok vita zajlott le arról, hogy a városi mezőgazdaságot hogyan kell fejleszteni Vaslui városában. A fenntarthatóság szempontjából fontos a kertet a célcsoportok elképzelése szerint kialakítani. A projektcsapat megközelítése az volt, **hogy a kedvezményezetteket elméleti és gya-**

korlati szinten is bevonja a képzési időszak minden egyes szakaszába. Az összes tevékenységet a helyi önkormányzatokkal együtt végeztük el, figyelembe véve a sebezhető csoportok helyi körülményeit, az érintettek által szolgáltatott információk alapján. A résztvevők munkacsoportokban dolgoztak, hogy kidolgozzák a cselekvési tervet, és a folyamat végén a **munkacsoportok minden tagja megerősítette a célkitűzéseket.**

A következtetéseket a Kertészet mindenkinek című cselekvési tervben foglaltuk össze. A műhelyek egyik legnehezebb része volt, amikor a projektcsapatnak egy városi kert ötletét kellett bemutatnia, amely néhány korosztály számára egy kicsit elméleti és nehezen megérthető volt. Az idősebb résztvevők többnyire egyéni, nem asszociatív tevékenységet láttak ebben a tevékenységben, mivel nem szoktak csapatokban dolgozni, és hajlamosak egyedül dolgozni. Egy másik nehéz kihívás volt, hogy **az embereket közös munkára kellett fogni a közös célok, nem pedig az egyéni célok elérése érdekében.** Az idősek esetében a projektcsoporthoz interaktív megbeszéléseket folytatott, ahol kérdéseket tettek fel, hogy ne veszítsék el érdeklődésüket az ötlet bemutatása során. A gyerekcsoport számára mindent úgy mutattak be, mint egy életkorukhoz igazított történetet, és sok képet mutattak hozzá. Továbbá nyilvánvalóvá vált, hogy egy ilyen kísérleti projekt esetében a szabályrendszer kialakítása nagy jelentőséggel bír, és a tevékenységet jól meg kell szervezni annak érdekében, hogy a javasolt eredmények a kertben megvalósuljanak.

Jelenleg (2019. február) a városi kert még nem alakult ki, erre a projekt elkövetkező hónapjaiban kerül sor. Azonban fontos következtetéseket lehet levonni. A kísérleti program célcsoportjainak résztvevői - döntéshozók, sebezhető csoportok és más érintett felek - fontos készségeket sajátítottak el és megértésük nőtt egymás iránt. Az önkormányzat képviselői elméleti és gyakorlati szinten megismerték a részvételi tervezést, ami lehetővé teszi számukra a közszolgáltatások minőségének és a közintézmények kapacitásának fejlesztését.

Városkörnyéki kert idősek és fogyatékos gyermekek számára a bulgáriai Blagoevgradban

Simana Markovska

Bulgária egy vidéki és mezőgazdasági hagyományokkal rendelkező ország. **A városi kertészet fogalma ennélfogva új**, a legtöbb bolgár számára még furcsán hangzik, és a bevált gyakorlatok ezen a területen nem annyira gyakoriak. Ez volt a Bulgária Dél-nyugati Önkormányzati Szövetségének (ASWM) kiindulópontja, amikor egy helyi városi mezőgazdasági kezdeményezést indított el Blagoevgrad városában. Az alaphelyzet másik kiindulópontja az **önkormányzatok hajlandósága volt arra, hogy törekvései kiterjedjenek a helyi lakosság és a különböző társadalmi csoportok bevonására** a város és a régió jövőjére irányuló párbeszédbe és együttműködésbe. A harmadik szempont volt a **különleges bánásmódot igénylő sebezhető helyi csoportok megléte**, amelyek közül sokra kiterjed az önkormányzat szociálpolitikája, de ugyanakkor még nagyobb figyelmet és gondoskodást igényelnek.

Ebben a helyzetben az ASWM helyi szinten alkalmazta az AgriGo4Cities megközelítéseket, oly módon, hogy aktuális „pillanatfelvételt” készített a **városi mezőgazdaság lehetőségeiről, a lakosság létezésében való részvételének szintjeiről, valamint a sebezhető társadalmi csoportok szükségleteiről és korlátairól**. Kapcsolatokat építettek ki az említett csoportok képviselőivel, szervezeteikkel (ahol van ilyen), különböző szakosodott intézményekkel és szakértőkkel. Két konkrét célcsoportot választottak ki az AgriGo4Cai projekt keretében a kísérleti helyi kezdeményezésre: a különleges bánásmódot igénylő gyermekeket és az időseket. 2017 végén **hivatalos helyi partnerség alakult** a Blagoevgradi Önkormányzat képviselői, a helyi nyugdíjasok szövetsége, a Zornitsa Fogyatékos Gyermekek otthon, valamint néhány, a kapcsolódó területeken dolgozó helyi szövetség és intézmény között.

E partnerek 2018 első felében együttműködtek egy helyi városi és városkörnyéki cselekvési terv kidolgozásában Blagoevgrad kísérleti területére. Ez magában

foglalja **három egymást követő műhely és néhány köztes munkaértekezlet** megszervezését, és hat szakaszból áll össze, amelyek minden AgriGo4Cities kísérleti területen ugyanazok voltak: Diagnózis, Ötletelés, Prototípezés, Monitorozás, Kiterjesztés és Rendszer-szintű Változás.

Cselekvési terv készítési műhely az érintettekkel

A tervezést megelőzően kielemeztük és értékeltük a kiválasztott célcsoportok egyedi igényeit és korlátait. **Az alkalmazott módszerek az AgriGo4Cities** - „Egyéni fejlődés” és „Egy nap ...életében” című - cselekvési terv kidolgozására és végrehajtására szolgáló **iránymutatásaiból származtak**. A 2018 májusában megrendezett első műhelymunkán a résztvevők összeállítottak egy Érdekképviselési Térképet, és megbeszélték a Blagoevgradban létesítendő kísérleti városi / városkörnyéki kert fizikai (földrajzi) helyét és a kertépítés megszervezését. Úgy döntöttek, hogy a kert „kollektív” lesz, amely két vagy három különböző telket foglal magában a külvárosi Dabrava városrészben és vegyes, önkormányzati és magántulajdonú lesz.

A második műhely 2018. június elején két részből állt, ahol a két célcsoport megalkotta a leendő kert prototípusát. Az idősek a „Lotus Blossom” és a „MoSCoW” módszereket használták arra, hogy ötleteket hozzanak létre a városi és elővárosi mezőgazdaság megteremtésére, valamint **a lakosság szélesebb körű bevonására**, míg a speciális szükségletekkel rendelkező gyerekek **kreatívan modellezték vágyaik városi kertjét**. A 2018. június végén megrendezett harmadik műhely összegezte az egyes ötleteket, és segítséget nyújtott a helyi partnereknek, abban, hogy egy reális cselekvési tervet dolgozhatnak ki a blagoevgradi kísérleti kezdeményezésre.

A kísérleti program megvalósításának első tevékenységei 2018 őszén zajlottak. **Egy speciális márkát fejleszt-**

tettünk ki a Blagoevgrad-i várostérségből származó kis mezőgazdasági termelők termékeinek címkézésére és népszerűsítésére „Blagoevgradi Helyi Termék” logóval. Ezt a címkét sokszorosítottuk promóciós anyagokon, beleértve a piaci standok, poszterek és táblák, a pólók és az eladóknak készült sapkák számára kifejlesztett speciális címkéket. 2018. október 6-án a „Próbáld ki a Blagoevgrad őszi ízeit” szlogen alatt különleges piaci napot rendeztünk, és ezt a napot felhasználtuk a helyi márka tesztelésére a város szabadtéri piacán.

2018. október 8-án **idősek és a különleges bánásmódot igénylő gyermekek közösen alapították meg a kísérleti elővárosi kertet Dabrava városrészben**, az első mandulafák önkormányzati területre történő ültetésével, majd ezt követően gyógynövényeket és

zöldségeket ültettek emelt kerti ágyásokba a közeli magántulajdonú telken. Minden gyermeknek megvan a lehetősége, hogy „saját” fát fogadjon el, amelyet a gyermek nevével jelöltek. A Nyugdíjasok Szövetsége is személyre szóló fát és kerti ágyást kapott. A kezdeményezés egy mindkét csoport számára rendezett kerti piknikkel zárult.

Mindkét eseményt nagy mértékben támogatta a helyi rádió és nyomtatott média, valamint weboldalak és szociális hálózatok is. Az ASWM készített egy rövid videót a helyi kezdeményezésből, amelyet feltöltött a YouTube-ra és megosztott a projektprofilokon. **A helyi kezdeményezést az összes érintett szereplő nagy sikerként értékelte**, és folyamatban van a nyomon követési szakaszok tervezése is.

Célcsoportok a kertben

Szalók Máté

Ez a kiadvány egy több mint kétéves tanulási folyamat eredménye, amelynek során a tizenegy ország tizenegy partnere együtt dolgozott a részvételi városi mezőgazdaság módszertanának kidolgozásában és tesztelésében. Tették ezt a komplex kihívások és igények megválaszolására: A partnerség megpróbálta enyhíteni a közigazgatás és a polgárok között kialakult bizalmatlanságot a részvételi módszerek beépítésével a döntéshozatalba, különös hangsúlyt fektetve azokra a társadalmi csoportokra, amelyeket a kirekesztés veszélye fenyeget. Ezenkívül a városi mezőgazdaság is a fenntartható városi környezet ösztönzésének egyik eszköze, amely a jelenlegi városi programtervezetek menetrendjeinek döntő kérdése. Ebben a kiadványban a partnerség összefoglalta a projekt végrehajtása során szerzett tanulságokat, annak érdekében, hogy útmutatást nyújtson a részvételi városi mezőgazdaság gyakorlatainak megvalósításához.

A projekt első felében végzett kutatási munka és koncepciófejlesztés szilárd alapot teremtett a kísérleti programokhoz, melyek célja az említett városi kihívásokra vonatkozó helyi stratégiák kidolgozása volt. A részvételen alapuló városi mezőgazdaság előzetes projekt-hatékonyságáról szóló értékelési jelentéséhez a kísérleti területeken történő helyszíni kutatás meghatározta a helyi városi agrárpolitikák legfontosabb stratégiai irányait:

Földterület és finanszírozás a városi agrárgazdaság számára: A városi mezőgazdaságba történő beruházások eredményeként javul a polgárok jóléte, de a gazdasági és társadalmi előnyöket sem szabad figyelmen kívül hagyni, különösen a sebezhető csoportok esetében. A városi mezőgazdaság előnyeinek kiaknázása érdekében az önkormányzatoknak a városi mezőgazdaság számára biztosítaniuk kell a földterületet a városi területhasználati politikák révén, és kis összegű, de közvetlen beruházásokkal kell finanszírozniuk.

Tájékoztatás, tudás és információ a városi mezőgazdaságról: A városi mezőgazdaság társadalmi, gazdasági és környezeti lehetőségeinek kihasználása még a kezdeti szakaszban van a Duna régióban. Ezért a kulcs-

szereplőknek puha intézkedéseket kell hozniuk a tudás terjesztésére és a városi mezőgazdasággal kapcsolatos tudatosság növelésére annak érdekében, hogy elősegítsék a potenciál kihasználását.

Városi kertek és gazdaságok a célcsoportok találkozási pontjaként: A részvételi városi mezőgazdaság projekt előrejelzési hatékonyságának vizsgálata során a célcsoportok között érzékelhető különbségek mutatkoztak a lakossági részvétel terén, amelyek hozzájárulnak a közigazgatás és a polgárok közötti szakadék növekedéséhez. Mivel a városi kertek és gazdaságok találkozási pontként működnek, lehetőséget nyújtanak arra, hogy nyilvános rendezvényeket szervezzenek rájuk, amelyek megkönnyíthetik a polgárok részvételét a nyilvános párbeszédekben.

A kísérleti programok végrehajtása során a partnerek gyakorlati tapasztalatokat szereztek a részvételen alapuló városi mezőgazdaságról, amely kiegészíti a helyszíni kutatás stratégiai eredményeit. A partnerek az alábbiakat a legfontosabb tanulságokként és a siker legfontosabb tényezőiként könyvelték el:

A tanulás és a készségek fejlesztése: kulcsfontosságú az egymás közötti hatékony és eredményes tanulóhoz. A döntéshozóknak, a sebezhető csoportok képviselőinek és a civil szférának nyitottaknak kell lenniük egymás problémáinak kölcsönös megismerésére és azokkal számolni a folyamat során. Továbbá az új és innovatív módszerek megismerése a városi stratégiai tervezésben lehetővé teszi az önkormányzatok számára, hogy fejlettebb szolgáltatásokat nyújtsanak a lakosok számára, és javítsák az életminőséget.

Kommunikáció: A kommunikáció kulcsszerepet játszott a részvételi folyamatban. Néhány partner említette, hogy a kísérlet egyik legnagyobb eredménye az volt, hogy az önkormányzat részt vett egy ilyen folyamatban, és folyamatos kommunikációt kezdett a többi célcsoporttal. A folyamatos kommunikáció elengedhetetlen a résztvevők érdeklődésének fenntartásához. A kommunikáció módját jól meg kell választani, a sebezhető és marginalizált csoportok esetében a személyes találkozók és a műhelyek bizonyultak hatékonyak. Emellett szükség van a hozzáállás megváltoztatására és új készségek elsajátítására. A sérülékeny / marginalizált csoportok tagjainak meg kell tanulniuk, hogyan fejezik ki önmagukat, míg a közigazgatási szereplőknek

és a döntéshozóknak meg kell tanulniuk, hogyan kell másokat meghallgatni.

Barátságos környezet: A sebezhető / marginalizált csoportok esetében a közös munka barátságos környezetének kialakítása döntő fontosságú. A műhelyek szervezése a létesítményekben, barátságos és informális környezet megteremtése segíthet abban, hogy nyíltak legyenek, és növelhessék lelkesedésük szintjét.

A bevált gyakorlatok bemutatása: A városi mezőgazdaság, mint részvétel alapú tervezés, a társadalmi befogadás és a fenntartható városfejlesztés, összességében egy újfajta és összetett megközelítés. Emiatt a már sikeresnek bizonyult gyakorlatok bemutatása segíthet a célcsoportoknak a téma jobb megértésében. Ugyanakkor ezeknek a gyakorlatoknak a bemutatási módja is fontos; ehhez különböző módszereket kell alkalmazni a gyermekek, az idősek, és a fogyatékkal élők számára.

A már létező városi mezőgazdasági területek meglátogatása szintén hatékony eszköz lehet a koncepció megértésének megkönnyítésére.

A bizalom fenntartása: A partnerség a városi agrárgazdaságot használja a döntéshozók és a polgárok közötti bizalmatlanság csökkentésére. A bizalom megszerzése fontos, de az is fontos, hogy fennmaradjon. Ehhez a korábbi műhelyek eredményeinek megosztása hatékonyak lehet. Ezenkívül fontos, hogy a célcsoportok számára bebizonyítsuk, hogy ötleteiket meg lehet valósítani a gyakorlatban. Az időzítés szintén tényező. A tervezési munkamenet után próbáljunk gyorsan, - akár még csekély - eredményeket is felmutatni annak bebizonyítására, hogy megvan bennünk a képesség ötleteink gyakorlati megvalósítására.

A folyamat minden szakaszába történő bevonás: A célcsoportokat ne csak a tervezésbe, hanem a projekt minden egyes szakaszába vonjuk be, mert ez növelheti a résztvevők személyes elkötelezettségét. A kert építése közösen képezheti a közösséget, és ez is egy olyan alkalom, amikor a résztvevők informális körülmények között találkozhatnak.

A részvétel formái: Egy a kedvezményezettek által megalapított hivatalos szervezet megkönnyítené a helyi önkormányzattal és más szervezetekkel való jobb együttműködést. Egy városi mezőgazdasági telephely létrehozásakor figyelembe kell venni a jogszabályokat; és a közszolgálatok számára könnyebb az együttműködés egy szervezettel, mint az egyénnel. Másrészt a polgárok bevonásával a polgárok (beleértve a sebezhető és marginalizált csoportokat) megismerkedhetnek a demokratikus részvétel és a másokkal való együttműködés folyamatával.

Ne feledjük, hogy a részvételen alapuló városi mezőgazdaság egy komplex folyamat: a részvételi tervezés, a társadalmi befogadás, a fenntartható városi környezet és az városi mezőgazdaság önmagukban is bonyolult témák, de ezek együttes kezelése még nagyobb komplexitást igényel. Ennek köszönhetően a részvételen alapuló városi mezőgazdaság megvalósítása nem egyszerű és egyenes folyamat az ötletektől a megvalósításig, hanem olyan folyamat, amelynek során számos tényező változhat. Az összes érintett bevonása és tevékenységeik koordinálása nem könnyű feladat, de az eredmények megérik a fáradozást. Egyértelmű szabályok felállítása még a kezdeti szakaszban megkönnyítheti az együttműködést.

A koncepció keretrendszeréből és a kísérleti programokból kitűnik, hogy a részvétel alapú városi agrár-gazdaságot különböző módon fel lehet használni a kiszolgáltatott / marginalizált csoportok társadalmi befogadásának növelése céljára és emellett ösztönözni

lehet általa a fenntartható városfejlesztést. A közösségi kertek mellett, amelyek felé az elmúlt években egyre nagyobb figyelem és nyilvánosság fordult, számos más olyan forma is létezik, mint a terápiás, oktatási és szociális kertek, amelyek hatékonyan kezelik az említett szükségleteket és kihívásokat. A sikeres városi mezőgazdasági gyakorlat kialakításához a legmegfelelőbb formát az érintett felek és a kedvezményezettek bevonásával kell kiválasztani.

Az AgriGo4Cities kísérlet és maga a projekt is sikeresnek tekinthető, de a nehezebb rész a projekt befejezése után következik. A partnerség komoly erőfeszítéseket tett a kialakított városi mezőgazdasági területek fenntarthatóságának biztosítására, a kísérleti programok kiterjesztésére és a rendszer szintű változások beindítására. A projekt befejezése után azonban a helyi önkormányzatok és más résztvevő szövetségek feladata lesz a kialakított városi mezőgazdasági létesítmények kezelése és a kísérleti programok eredményeinek felhasználása a helyi politikákból leszárt tanulságok integrálása révén.

Az AgriGo4Cities partnerségben úgy véljük, hogy a Duna-régió felvirágoztatása érdekében befogadó és zöld városokra van szükségünk. A projekt segítségével megpróbáltunk a Duna-vidék polgárainak néhány aktuális szükségletét és kihívásait egy innovatív eszköz: a részvétel alapú városi mezőgazdaság révén kielégíteni. Tapasztalataink alapján a részvétel alapú városi mezőgazdaságot az egyik olyan eszköznek tekintjük, amely megkönnyítheti számunkra, hogy városaink befogadóbbá, és polgáraik életminősége jobbá váljanak.

Cunk K, Straus M, Zamfira R (eds) (2017) Approaching urban agriculture as a social innovation: Guidelines for the development and implementation of an action plan [A városi mezőgazdaság, mint társadalmi innováció: Iránymutatások a cselekvési terv kidolgozásához és végrehajtásához]. Koper: Association for Culture and Education, PiNA. Letöltve innen: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/22/b5c8a9e91e67f33f-da8dd6ce9c9a11b-baa31c18e.pdf

Cunk K, Weixler E (eds) (2017) Preparing for action planning, An account of the training session [Felkészülés a cselekvési tervkészítésre, beszámoló a tréningről]. Koper: Association for Culture and Education, PiNA. Letöltve innen: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/14/daac744044601604f458b2e1694c405b-8be8566b.pdf

Kozina J, Tiran J (2018) Evaluation report on the pre-project effectiveness of participatory urban agriculture in pilot areas (ex-ante) [Értékelő jelentés a részvétel alapú városi mezőgazdaság projektek előtti hatékonyságáról a kísérleti területeken (előzetes)]. Ljubljana: ZRC SAZU. Letöltve innen: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/22/88d135a1306720c22cc531c947b3409510b53a36.pdf

Kozina J, Tiran J, Poljak Istenič S, Repolusk P, Ercegović J, Krušec K, Kladnik D, Šmid Hribar M, Ferk M, Kumer P, Rus P (2017) Inventory report on the state of the art of participatory urban agriculture in pilot areas of the Danube region [Jegyzőkönyv a Duna régió kísérleti területein a részvétel alapú városi mezőgazdaság jelenlegi állásáról]. Ljubljana: ZRC SAZU. Letöltve innen: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/14/7c02b7b244ac5956113ccc70837aeb951a5e2a45.pdf

Lohrberg, F., Lička, L., Scazzosi, L, Timpe, A. (2016) Urban Agriculture Europe [Városi mezőgazdaság Európa]. Berlin: Jovis Verlag GmbH.

Šmid Hribar M, Poljak Istenič S, Kozina J, Kumer P (eds) (2018) Good Practices Catalogue on Participatory Urban Agriculture [Katalógus a részvétel alapú városi mezőgazdaságban bevált gyakorlatokról]. Ljubljana: ZRC SAZU, Založba ZRC. Letöltve innen: http://www.interreg-danube.eu/uploads/media/approved_project_output/0001/22/b5c8a9e91e67f33f-da8dd6ce9c9a11bbaa31c18e.pdf

A PARTNERSÉG TAGJAI

A Szlovén Tudományos Akadémia Kutatóközpontja (ZRC SAZU)

🏠 Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana, Szlovénia

🌐 <https://giam.zrc-sazu.si/en>

👤 **Kontakt személy:**

Jani Kozina, jani.kozina@zrc-sazu.si

A Szlovén Tudományos és Művészeti Akadémia Kutatóközpontja vezető szlovén kutatóközpont a humán tudományok területén és a legmodernebb tudományos intézmény Közép-, Kelet- és Délkelet-Európában. Multidiszciplináris és interdiszciplináris jellegű; a humán tudományok mellett a természettudományokkal és társadalomtudományokkal is foglalkoznak. A ZRC SAZU saját kiadóval, könyvesbolttal és számos laboratóriummal rendelkezik; egyben a Földrajzi Múzeum székhelye is; Termékeny publikációs tevékenységei között a Thomson Reuters öt tudományos folyóirat szerepel. A Központ 18 kutatóintézetet foglal magában.

Prága Város IX. Kerületi Önkormányzata (Prague 9)

🏠 Sokolovská 324/14, 180 49 Prague, Cseh Köztársaság

🌐 <https://www.praha9.cz/>

👤 **Kontakt személyek:**

Zdeněk Davídek, davidekz@praha9.cz;

Pavel Pospíšek, pospisekp@praha9.cz

Prága Város IX. kerületi Önkormányzata a Cseh Köztársaság fővárosában található. Ez egyike a prágai közigazgatási körzeteknek, és a főváros északkeleti részén terül el. Elhelyezkedése miatt - mivel sem a városközpontban, sem a külvárosokban nem található - Prága IX. kerülete egy régebbi ipari terület, amely gyors ütemben egy lakóövezetté fejlődik. A prágai IX. kerületben barnamezős területeket, újjáélelt parkokat, dombos terepet és egy kis, de jelentős a Vltava folyóba beáramló folyócskát, valamint egy kúria- és családi házas övezetet találunk. Prága IX. kerülete a híres O2 Aréna otthona.

Európai Fejlesztési Ügynökség (EFÜ)

🏠 Na Čihadle 55, 160 00 Prague 6, Cseh Köztársaság

🌐 <http://euda.eu/>

👤 **Kontakt személyek:**

Martin Rejmíš, martin.rejmis@eracr.cz;

Kateřina Janatová; katerina.janatova@eracr.cz

european development agency

Az Európai Fejlesztési Ügynökség egy magánvállalat, amely az oktatás, az innováció és a regionális fejlesztés intézményei és szakértői európai szintű hálózatának vezetője. 2008 óta az EFÜ egy széles körű partnerhálózatot hozott létre, amely különböző intézményekkel és vállalkozói szervezetekkel rendelkezik az EU-ban, az EGT-ben és más országokban. A hálózat tevékenysége különféle szektorokat fog át, és magában foglalja az állami és a magánszervezeteket is. Az EFÜ célja, hogy hálózatát know-how-val, nemzetközi oktatási programokkal, partnerkeresési támogatással, projektfejlesztési és adminisztrációs szolgáltatásokkal biztosítsa. Az európai projektek keretében számos erős partnerséget hozott létre. Az EFÜ részt vett különféle nemzetközi együttműködési projektekből, beleértve az Interreg Középeurópa / Duna, az Erasmus + stb. programjait is.

Velenje város önkormányzata (MOV)

🏠 Titov trg 1, 3320 Velenje, Szlovénia

🌐 www.velenje.si

👤 **Kontakt személyek:**

Nela Halilović, Mojca Kodrič;

Agrigo4cities@velenje.si

MESTNA OBČINA
VELENJE

Velenje városa Északkelet-Szlovéniában, a Šalek-völgy lankás zöld dombjai között található. Mivel az ország legfiatalabb városa az elmúlt 60 év során a szénbányászat és az ipar voltak a városnövekedés hajtóerői. A város, mely történetének első néhány éveiben szokatlan fejlődési ütemet produkált, bányászok számára épült, akik sok időt töltenek a föld alatt, azzal a szándékkal, hogy zöld, napsütéses, tágas és egészséges helyet teremtsenek meg családjaik számára. Az innovativitás a városnak a mai napig továbbra is alaptulajdonsága, hiszen a fenntartható fejlődés, a környezetgazdálkodás és az üzleti fejlődés feltételeinek támogatásában követendő gyakorlatot folytat. Velenje önkormányzata végrehajtja az önkormányzati jogszabályokra előírt feladatokat.

Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség (KDRIÜ)

🏠 8000 Székesfehérvár, Seregélyesi út 113, Magyarország

🌐 www.kdriu.hu

👤 **Kontakt személyek:**

Szépvolgyi Ákos, szepvol@kdriu.hu;

Szalók Máté, mate.szalok@kdriu.hu

A Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség 2005-ben konzorciumként kezdte meg működését, és 2008-ban alakult meg a Közép-Dunántúli Regionális Innovációs Ügynökség Nonprofit Kft., melyet hat szervezet hozott létre. A KDRIÜ a regionális innovációs folyamatok koordinálásával foglalkozik Közép-Dunántúlon. Az Ügynökség együttműködik nemzetközi projektfejlesztőkkel, potenciális vállalkozókkal, ötlet tulajdonosokkal, innovatív cégekkel, kkv-kkal, közigazgatási szervezetekkel, felsőoktatási intézményekkel, kutatóintézetekkel és önkormányzatokkal.

Vaslui Város Önkormányzata (PMV)

🏠 Haret Spiru street, no. 2, Vaslui, Románia

🌐 www.primariavaslui.ro

👤 **Kontakt személyek:**

Stefan Dudau, stefanddudau@gmail.com;

Irina Ciurea Popovici, programeprimvs@yahoo.com

Vaslui Város (Románia) Vaslui megyében a legfontosabb városi központ (több mint 130 000 fős lakossággal rendelkezik a legutóbbi 2019 januári népszámlálás adatai szerint), és el is látja lakossági funkcióit. A nagyvárosi területet alkotó más településekkel együtt ez a városi agglomeráció ugyanakkor megyei szintű alközpontként is működik számos - közigazgatási, gazdasági, társadalmi, kulturális, orvosi és oktatási - funkció tekintetében.

ENVICORP Slovakia (ENVICORP)

🏠 Horná 89/3915, 974 01 Banská Bystrica, Szlovákia

🌐 <https://envicorp.webnode.sk/o-nas/>

👤 **Kontakt személyek:**

Martin Lakanda, envicorp@gmail.com;

Lucia Vačoková, Lucia.vacokova@gmail.com

Az ENVICORP Slovakia egy professzionális civil szervezet, amely a környezeti és ökológiai szakemberekből álló csoportokkal dolgozik. Tagjai szakértelemmel rendelkeznek a részvétel alapú és stratégiai tervezésben: olyan elem, amely döntő fontosságúvá válik az AgriGo4Cities projekt számára. Az ENVICORP Szlovákia tagjai többféle szakterület módszertanának szerzői és társszerzői a következő témákban: környezeti nevelés, az európai hegyvidéki területek fenntartható fejlődése, az ökológiai stabilitás területi rendszerei stb. Ezek között a városi és a városkörnyéki mezőgazdaság témája központi helyet foglal el. Az ENVICORP Szlovénia olyan civil szervezet, amely nemzeti és nemzetközi szinten valósít meg különféle projekteket.

Egyesület a Kultúráért és Oktatásért (PiNA)

🏠 15 Gortanov trg, 6000 Koper, Szlovénia

🌐 www.pina.si

👤 **Kontakt személy:**

Kaja Cunk, kaja.cunk@pina.si

Az 1998-ban alapított Egyesület egy civil szervezet, amely oktatási és tájékoztató tevékenységek révén összeköti az embereket, a civil társadalmi szervezeteket, az állami struktúrákat és a politikai képviselőket. Az Egyesület egy Europe Direct információs központ, az Eurodesk regionális partnere, egy ifjúsági központ, ifjúsági központ, amely az ifjúsági és a regionális civil szervezetek csomóponti területén közérdekű tevékenységi státusszal rendelkezik. Az Egyesület széleskörű tapasztalatokkal rendelkezik a nemzetközi projektek koordinálásában (Interreg, Erasmus +, Európa a Polgárokért, Európai Szociális Alap, Norvégia Pénzügyi Mechanizmus), széles tematikus lefedettséggel (ifjúsági foglalkoztatás, társadalmilag felelős vállalkozás, tervezési gondolkodás és cselekvési tervezés) és 10 teljes munkaidőben foglalkoztatott, és több mint 40 külső szakértő munkatárssal rendelkezik.

Délnyugati Önkormányzatok Szövetsége (ASWM)

🏠 23 Todor Aleksandrov utca, 3. emelet, 32. szoba, Blagoevgrad 2700, Bulgária

🌐 www.aswm.net

👤 **Kontakt személyek:**
Lyubitsa Tomova, Nadezhda Blagova;
aswm@abv.bg, office@aswm.net

A Délnyugati Önkormányzatok Szövetsége 2000-ben alakult közhasznú nonprofit jogi személyként.

A Szövetség célja a tag önkormányzatok közös érdekeinek védelme és képviselése; a tagok tevékenységeinek koordinálása a helyi problémák megoldására és a helyi önkormányzatok fejlesztésére; minőségi és különféle szolgáltatások nyújtása a tagok számára, valamint a lakosság ösztönzése az önkormányzati munkában történő részvételre.

Szakértői segítség és tanácsadás: projektfejlesztés és menedzsment; a jó és átlátható kormányzás elveinek megvalósítása; a szolgáltatások minőségének javítása; nyilvános rendezvények lebonyolítása; a helyi és regionális fejlesztés tervezése és programozása.

A Szövetségnek huszonhat önkormányzat a tagja Délnyugat-Bulgáriából.

ifuplan - Környezetvédelmi Tervezési és Területfejlesztési Intézet

🏠 Amalienstr. 79, 80799 München, Németország

🌐 www.ifuplan.de

👤 **Kontakt személyek:**
Stefan Marzelli, stefan.marzelli@ifuplan.de;
Florian Lintzmeyer, florian.lintzmeyer@ifuplan.de

Az elmúlt 25 évben az ifuplan számtalan szolgáltatást nyújtott a környezetvédelmi tervezéshez és a területfejlesztéshez. A munkánk innovativitása - az új iránti alapvető érdeklődésünk mellett - a tudomány és a gyakorlat területén végzett munkánkból fakad. Biztosak vagyunk abban, hogy egy értelmes és jövőorientált munkaterületen dolgozunk. Számos projektünk nemzetközi és helyi szintre terjed ki, és stratégiai kérdéseket egyesít konkrét helyi megvalósításokkal - ez a tevékenységeinknek egy olyan tartománya, amely újra és újra elbűvöl minket.

Ulcinj Város Önkormányzata (MoU)

🏠 Blv. Skenderbeu bb, 85360 Ulcinj, Montenegró

🌐 www.ul-gov.me

👤 **Kontakt személy:**

Artan Çoboviq, artan.cobaj@ul-gov

Ulcinj Montenegrónak egy tengerparti városa, melynek lakossága 20 000 fő. A várost a Földközi-tenger határolja, és népszerű idegenforgalmi célpont. A mediterrán éghajlat miatt Ulcinj fejlett mezőgazdasági ágazattal is rendelkezik. Az önkormányzat párbeszédet kíván teremteni a polgárok és a közszolgáltatások között, ami a fő oka annak, hogy csatlakozott az AgriGo4Cities partnerséghez.

Kapcsolódó stratégiai partnerek

- Ljubljana Városrégio Regionális Fejlesztési Ügynöksége (Szlovénia)
- Prágai Városháza (Csehország)
- Szlovéniai Önkormányzatok Egyesülete, Koperi Regionális Iroda (Szlovénia)
- Európa Tanács Berlin (Németország)
- Szlovéniai Foglalkoztatási Szolgálat, Koperi Regionális Iroda (Szlovénia)
- Euni Partners Egyesület (Bulgária)

A projekt a Duna Transznacionális Programból, az Európai Regionális Fejlesztési Alap támogatásával, az Európai Unió és a Magyar Állam társfinanszírozásával valósul meg.

A projekt az Európai Unió alapok (ERFA, IPA, ENI) társfinanszírozásával valósul meg.

